

ԵՐՐՈՊԱՅԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՆԵՐ ԻՍՐԱՅԷԼԵԱՆ
ՏԵՍԱԿԵՏՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՓՈԽԱՆՅԵՆ ՍՈՒՐԻՈՅ
Երոպացի երկու պատուիրակներ այս շաբաթ-
ւան ընթացքին պիտի այցելեն Դամասկոս՝
սուրիացի պատահաւանատուներուն փոխանցե-
լու. որ Իսրայէլի վարչապետ Պարաքի կառա-
վարութիւնը պատրաստ է վերսկսելու խաղա-
ղութեան բանակցութիւններուն:
Նորվեգիոյ եւ Հոլանտայի արտաքին գոր-
ծոց նախարարները անշատաբար պիտի հաս-
նին Դամասկոս. ուր պիտի գեկուցեն Իսրայէլ
տուած իրենց այցելութեանց արդիւնքներուն
մասին: Նորվեգիոյ արտաքին գործոց նախա-
րարը պիտի ժամանէ այսօր, իսկ հոլանտացի
նախարարը՝ Հինգշաբթի օր: Անոնք պիտի ըն-
դունուին նախարար Շարէիի եւ նախագահ
Ասատի կողմէ:

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՊԵՏՔ Է ՀՐԱԺԱՐԻ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐԱԿԱՆ ՊԱՏԱՆՁՆԵՐԸ ԽՈՒՍԱՓՈՂԱԿԱՆ ՈՃՈՎ ԴԻՄԱԳՐԱՒԵԼՈՒ ԶԵՒԷՆ

Կ'ԸՍԷ ԱՊՈՒ ՌԸԶԸ

Հիւսիսի, Հարաւի եւ Պեքաւի շուրի անկախ վար-
չութեանց աշխատակորներն ու պաշտօնեաները երեկ
շարունակեցին իրենց բաց գործադուլը: Երեկ անոնց
միացան Պեքաւի շուր միող եւ բաշխող կայաններու
աշխատակորները, որոնք յայտարարեցին, թէ բաց գոր-
ծադուլին վերջ կը դնեն միայն կառավարութեան կող-
մէ իրենց պահանջներուն վաւերացումէն ետք:

Պեքաւի շուրի ընկերութեանց աշխատակորներու
սենտիքայի նախագահ Հասան Ժաաֆար մադրեց, որ
վարչապետ Սելիմ Հըս դրական վերաբերում կը ցու-
ցաբերէ իրենց պահանջներուն նկատմամբ՝ հաստա-
տելով, որ իրենց հարցը դադրած է ջրելեկտրականու-
թեան նախարարին հետ ըլլալէ եւ դարձած է կառավա-
րութեան հետ հարց մը: Ան յայտարարեց, որ կառա-
վարութիւնը կը ներկայացնէ պահանջներու գործադ-
րութեան յատուկ ժամանակացոյց մը:

Հիւսիսի շուրի ընկերութեանց աշխատակորներու
սենտիքայի նախագահ Քամալ Մաուլուտ հաւաստեց,
որ սենտիքան ընդլայնէ պիտի շարունակէ բաց գործա-
դուլը, մինչեւ որ կառավարութիւնը ընդառաջէ իրենց
պահանջներուն:

ԱՊՈՒ ՌԸԶՔ ԿՈՅ ԿՈՒՂՂԷ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ՝
ՀՐԱԺԱՐԵԼՈՒ ԽՈՒՍԱՓՈՂԱԿԱՆ ՈՃԷՆ

Աշխատակորական համադաշնակցութեան նախա-
գահ էլիսա Ապու Ռըզք, մամլոյ ասուլիսի մը ընթաց-
քին, երեկ կոչ ուղղեց կառավարութեան՝ հրաժարելու
ձգձգման եւ իրաւափողական ոճէն եւ իսկապէս դի-
մագրաւելու ապրուստի տագնապները:

Աշխատակորական բողոքները կը հաստատեն գո-
յութիւնը ապրուստի իսկական տագնապի մը եւ ար-
դար պահանջներու, որոնց անտեսումը դարձած է

Ծար. ք՝ էջ 10

ՓՈՒԹԻՆԻ ԸՇԴԱԾ
ՊԱՅՄԱՆԱԺԱՄԵՆ ՄԵԿ ՕՐ ԱՌԱՋ

ՊԱՍԱԵԻ ՀՐԱՀԱՆԳ ԿՈՒ ՏԱՅ ԻՐ ՈՒԺԵՐՈՒՆ՝ ՀԵՌԱՆԱԼՈՒ ՏԱՂՏԱՆԷՆ

ՄՈՍԿՈՒԱ, 23

(ՌՈՅ ԹԸՐԶ).- Տաղստանի ըն-

քուստներուն մէկ

բանքերը, երեկ,

Չեչենիոյ մայրա-

քաղաք Կրոպիի

մէջ յայտարարեց,

որ իրենք արդէն

իսկ հեռացած են

Տաղստանէն, ուր

գրաւած էին քա-

նի մը գիւղեր:

Բանքերը աւել-

ցուց, որ նահա-

ջի հրահանգը

տուած է ընքուս-

տներուն ղեկավա-

րը՝ Շամիլ Պասա-

եւ: Գրաւոր յայ-

տարարութեան

մէջ, ընքուստնե-

րուն բանքերը

մէջբերեց Պասա-

եւի խօսքերը,

որոնց համաձայն, այս նահանգը «ուժերու վե-

րադասաւորում մըն է՝ ընքուստութեան «նոր

հանգրուան մը» սկսելու մեկնակետով: Պասա-

եւի համաձայն, իր ուժերուն բոլոր հրամանա-

տարները ենթարկուած են հրահանգին եւ քաշ-

ուած Տաղստանէն: «Ռուսները կը խօսին պիտուրա-

կան գործողութիւններու մասին, սակայն չեն գի-

տեր, որ ոչ մէկ մուճահիտ մնացած է Տաղստանի

մէջ», աւելցուց Պասաեւ:

Պասաեւի այս յայտարարութիւններուն ակ-

նարկելով, ռուսական բանակի մէկ բանքերը,

Տաղստանի մայրաքաղաք Մախաչքալայի մէջ

Պասաեւի յայտարարութիւնը որակեց «անտերե-

լի սուտ մը, որ կը միտի մոլորեցնել տեղեկա-

տուական միջոցները»: Ռուսական բանակին հա-

մաձայն, պարտուած ընքուստներէն 100 հոգի կը

մնան պաշարուած Տաղստանի Թանտո գիւղին

մէջ, որ ունի ռազմագիտական կարեւորութիւն:

Ռուսական ուժերը փակած են ընքուստներուն

նահանջի բոլոր ճամբաները:

Դէտերու ուշադրութեան չվրիպեցաւ այն իրո-

դութիւնը, որ Տաղստանի հեռաւայրու Պասաե-

ւի որոշումը կը զուգադիպի Ռուսիոյ վարչապետ

Վլադիմիր Փութինի ճշդած պայմանագրի

աւարտին: Ան յայտարարած էր, որ ընքուստ-

թիւնը պիտի ճլմէ երկու շաբաթէն: Այդ պայմա-

նագրումը կ'աւարտի այսօր

ԱԶԳԱԿ

AZTAG QUOTIDIEN POLITIQUE ET LITTÉRAIRE

أزتاك جريدة يومية سياسية وأدبية - الديرة المؤلة، إيشا درويشيان

1500 Լ.Ո. 730Գ-ՏԱՐԻ, ԹԻԻ 140 (20304) ԵՐԵՎԱՆԹԻ, 24 ՕԳՈՍՏՈՍ 1999 10 ԷՋ

ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ, ՎԵՅ ՏԱՐՈՒՄՆ ԽԶՈՒՄԷ ԵՏՐ

ԱՐԱՖԱՐ ԵՒ ԸԱՌԻԱԹՄԷ ԸԱՄԱԿԱՐԳԵՑԻՆ ՊԱՂԵՍՏԻՆԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՍՏԵՂԾՄԱՆ ԻՐԵՆՑ ՊԱՇԱՆՋՆԵՐԸ

ԳԱՀԻՐԷ, 23 (ՌՈՅ-
ԹԸՐԶ).- Պաղեստին-
եան իշխանութեան ղե-
կավար Եասէր Արա-
ֆաթ եւ անոր ընդդի-
մադիր շարժումի ղե-
կավարներէն՝ Նայէֆ
Հաուաթմէ երկէրորշե-
ցին մէկդի ձգել իրենց
տարակարծութիւննե-
րը, ինչ կը վերաբերի
Իսրայէլի հետ խաղա-
ղութեան համաձայնու-
թիւններուն:

Գաիիրէի մէջ հրա-
պարակուած միացեալ
հաղորդագրութիւնը
յայտնեց, թէ Դամաս-
կոս հաստատուած
Հաուաթմէի կազմա-
կերպութիւնը՝ Էֆ. Տէ.
Էլ. Փէ. պիտի աշխատի
Արաֆաթի հետ գոյացը-
նելու պաղեստինեան
միացեալ կեցումած մը
Իսրայէլի հետ բանակ-
ցութեանց վերջին
հանգրուանին:

Պաղեստինի Ալա-
տագրութեան ժողովըր-
դային ձակարդ՝ Էֆ.
Տէ. Էլ. Փէ., որ անդամ է
ՊԱԿԻՆ, 1993ին մերժեց
ընդունիլ Օսլոյի մէջ
կայացած գաղութի բա-
նակցութիւններուն
արդիւնքով ստորագրե-
լած համաձայնու-
թիւնը: Արաֆաթ եւ
Հաուաթմէ խլած էին
իրենց յարաբերութիւն-
ները վերջին վեց տա-
րիներուն: Գաիիրէի
մէջ հրապարակուած
միացեալ հաղորդագ-
րութիւնը կը նշէ նաեւ,
որ Արաֆաթի ղեկավա-
րած ՖԼԹՀ շարժումը
եւ Էֆ. Տէ. Էլ. Փէ.ն որո-
շած են խտացնել ճիգե-

Արաֆաթ եւ Հաուաթմէ հաշտուեցան

րը, որոնց արդիւնքով
պիտի հիմնուի պաղես-
տինեան պետութիւնը
Այսպիսով անոնք կ'ա-

Ծար. ք՝ էջ 10

ՊԱՂԵՍՏԻՆՑԻԷ ԵՒ ԻՍՐԱՅԷԼԱՑԻԷ ԿԸ ՓՈՐՁԵՆ ՂԱՄԱՋԱՅՆՈՒԹԻՆ ԳՈՅԱՅՆԵԼ ՕԼՊԻԱԾԻ ՇՐՋԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԵՆԷՆ ԱՌԱՋ

ԵՐՈՒՍԱԿԷՄ, 23 (ՌՈՅ ԹԸՐԶ).- Իսրայէլեան եւ պա-
ղեստինեան իշխանութիւնը կը ծրագրեն «Ուալ» ղի-
մագրաւած աները վերջնել, Մ. Նահանգներու արտաքին
գործոց նախարար Մատթիլէն Օլպրայթի շրջան այցե-
լութենէն առաջ, յայտարարեց պաղեստինցի իրանագը-
նաց Սաէպ Ուրալթաթ՝ աւելցնելով, որ «յոյսով եմ բա-
նակցութիւնները եզրափակել այսօր կամ վաղը»: Ան
յոսաւ, որ «տակաւին անյոյժ կը մնան միայն երկու Հար-
ցեր, որոնք պիտի քննարկուին այսօր եւ վաղը, իսրայէլ-
յացի իրանագնաց ժիլատ Շէրի հետ»:

Ծար. ք՝ էջ 10

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻՆ ՓԼԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ ՏԱԿ ԿԸ ԳՏՆՈՒՐԻ ԹՐՔԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՅԱՅՏԱՐԱՐԵՅ ԹՈՒՐԹԻՈՅ ՁԲՕՍԱՇՐՋՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԸ

Թուրքիոյ գրոսաշրջու-
թեան նախարար Էրֆան
Մուճուր երկէ կայտնեց, թէ
անցեալ շաբաթ աւելի քան
12 հազար գոհ խլած երկ-
րաշարժը ի յայտ բերած է
վարձական դրութիւն մը,
որ պատրաստ չէր աղէտը
դիմագրաւելու եւ որ ան-
պատասխանատու է:

«Այս երկրաշարժը քա-
ղաքային ծրագրումի քա-
ղաքականութենէ գուրկ
թրքական քաղաքական եւ
վարձական դրութեան
սնանկացման հռչակում
մըն է», ըսաւ ան խորհրդ-
դարանին մէջ իր «Մար-
շալներէ» կուսակցու-
թեան պահպանողական
երեսփոխաններուն:

Հիւստիսարեւմտեան գո-
տին, ուր երկրաշարժը
հարուածած էր, դժգոհու-
թեամբ կ'արտայայտուի
կառավարութեան, դիւա-
նակարութեան եւ րանակին
դէմ, որոնք շատ դանդա-
ղօրէն հակադարձած են
շարժին:

Շատեր նաեւ կ'այպա-
նեն իրերայաջորդ կառա-
վարութիւնները, որոնք
անտեսած են վերջին տա-
րիներուն շրջանին մէջ
բարձրացած հազարաւոր
չարձանագրուած չէնքերը:

Համաճարակներու տարածման սպառնալիք
Թուրքիոյ մէջ

Այդ ժամանակամիջո-
ցին, որ մինչեւ անցեալ
երեքշաբթի օրուան շար-
ժը, համեմատաբար հան-
դարտ եղած է թրքական
երկրաշարժային չափա-

Ծար. ք՝ էջ 2

ԱՋԳԱՅՆԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ
ԸՆԾՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ԵՆԹԱՐԿՈՒԵԼՈՒ

ԹՐՔԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՍԵՐԺԵՆ ՍՈՒՏՔԻ ԱՐՏՕԼՈՒԹԻՆ ՏԱԼ ՅԱՅԱՍՏԱՆԻ ՓՐԿԱՐԱՐ ՋՈԿԱՏԻՆ

ԵՐԵՒԱՆ, 23 (ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ).- Թրքական մամուլը կը
յայտնէ, որ թրքական կառավարութեան տաղանայնը
դիմագրաւող կեդրոնը մերժած է Հայաստանի փրկա-
րար խմբակի օժանդակութեան առաջարկը:

Ծար. ք՝ էջ 2

Մինչեւ 50%

1 Օգոստոսէն 15 Սեպտեմբեր

Ապագի եւ
առանց տոկոսի

Պատար: 01-382772, Պոլս: Համար: 01-265625,
Անթիլիս: 04-403173, Մարա: 09-640179, Թիֆլիս: 06-441248

ՔՈԶԱՐԵԱՆ - ԱԼԻԵԻ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ ՅԱՆԳԵՑԱԻ ԶԻՆԱԴՈՒԼԻ ԱՄՐԱՊՆԴԻՄԱՆ ՈՐՈՇՈՒՄԻՆ

ԵՐԵՒԱՆ, 23 (ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ, ՌՈՅ ԹԸՐԶ).- Հայաս-
տանի եւ Ազրպէյճանի նախագահներ Ռուպէլթ Քոչարե-
անի եւ Հայտար Ալիեւի հանդիպումը տեղի ունեցաւ
Կիրակի օր, Ժնեւի մէջ:

Ալիեւի քան երկու ժամ տեւած դռնփակ հանդիպու-
մին, նախագահները քննարկեցին Լեռնային Ղարաբա-
ղի տագնապին լուծման առնչուող հարցերը:

Այնուհետեւ նախագահներուն միացան Հայաստանի
արտաքին գործոց նախարար Վարդան Օսկանեան եւ
ազգային անվտանգութեան նախարար Սերժ Սարգսյ-
եան, ինչպէս նաեւ՝ Ազրպէյճանի արտաքին գործոց նա-
խարար Թոֆիք Ջուֆուրով եւ նախագահին խորհրդ-
ղականը՝ Վաֆա Կիլիգատէ:

Ծար. ք՝ էջ 10

ԱՐԱՍ Ա. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԵՒ ՆԱԽԱԳԱՐ ՔՈԶԱՐԵԱՆ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ ԺՆՆԵԻ ՄԵՋ

Կիրակի երեկոյեան, 22 Օգոստոս 1999, Հայաս-
տանի Հանրապետութեան նախագահ Ռուպէլթ Քո-
չարեան եւ Արամ Ա. կաթողիկոս Մեծի Տանն Կի-
լիկոյ առաջնորդ հանգիպում մը ունեցան Ժնե-
ւի մէջ: Ապա, վեհափառը ընթրիքի հիւրը եղաւ
նախագահին: Ներկայ էին նաեւ Հայաստանի ար-
տաքին գործոց եւ ազգային անվտանգութեան նա-
խարարներն ու Ջուլիսեթիոյ մօտ Հայաստանի դես-
պանը:

Ինչպէս ծանօթ է, նախագահը Ժնեւ ժամանած
էր հանգիպում մը ունենալու Ազրպէյճանի նախա-
գահ Հայտար Ալիեւի հետ, իսկ վեհափառը Ժնեւ
կը գտնուի առաջնորդ երկրորդական Համաշ-
խարհային Խորհուրդի Գործադիր եւ Կեդրոնական
վարչութեանց ժողովներուն:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԵՋ ՀՆԴԱՍՏԱՆԻ ԴԵՍՊԱՆԸ ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ ԱՅՑԵԼԵՑ

ՍՏԵՓԱՆԱԿԵՐՏ, 23 (ԱՐՄԷՆՓՐԷՍ).- Հայաստանի
մէջ Հնդկաստանի դեսպան Վիքտ Պուշման Սոնի եւ Հնդ-
կաստանի ժամանակաւոր հաւատարմատար Ռաճէն-
տէ Փրաքիշի, Հնդկաստանի մէջ Հայաստանի ժամա-
նակաւոր հաւատարմատար Արման Իսրայէլեանի ըն-
կերակցութեամբ երեկ այցելեցին Ստեփանակերտ, ուր
հանդիպում մը ունեցան Լեռնային Ղարաբաղի Հան-
րապետութեան վարչապետ Մուշաւան Դանիլեանի հետ:

Քննարկելով երկկողմանի տնտեսական գործակցու-
թեան առնչուող հարցեր, նշուեցաւ, որ Շուշիի մէջ աշ-
խատելու պիտի սկսի «Արմտէլիստ» շէքսփորը՝ դեղա-
գործական գործարանը, որուն հովանաւորութեամբ մա-
սը կը նախատեսուի Հնդկաստանէն ներածել:

Պատուիրակութիւնը հանդիպում մը ունեցաւ նաեւ
ԼՂՀԻ արտաքին գործոց նախարար Նաիրա Մելքում-
եանի հետ:

Նախարար Մելքումեան ներկայացուց Լեռնային
Ղարաբաղի տագնապին լուծման գործընթացը: Ան
նշեց, որ հարցին լուծման համար անհրաժեշտ են Ազր-
պէյճան - Լեռնային Ղարաբաղ ուղղակի բանակցու-
թիւնները:

Հնդիկ դիւանագետը նշեց, որ իր երկրին ղեկավա-
րութիւնը ուշադրութեամբ կը հետեւի շրջանային վար-
չագործներուն, մասնաւորաբար՝ ԵԱՀԿ Մինսքի խըմ-
բակի շրջանակներուն մէջ բանակցութիւններու գոր-
ծընթացին:

ԵԱԼԹԱՅԻ ՄԵՋ

ՆԱԽԱԳԱՐ ՔՈԶԱՐԵԱՆ ՊԻՏԻ ՄԱՍՆԱԿՑԻ «ՊԱԼԹԵԱՆ - ՍԵԺՈՎԵԱՆ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԵԱՆ» ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ

Հայաստանի նախագահ Ռուպէլթ Քոչարեան Սեպ-
տեմբեր 10-11 եայթայի մէջ պիտի մասնակցի «Պայթեան-
Սեւծովեան գործակցութեան» համագումարին, որ կազ-
մակերպուած է Ուլքարանիոյ նախագահ Լիւնիտ Քուլմա-
յի նախաձեռնութեամբ:

Համագումարը օրակարգի վրայ պիտի ունենայ

ԿԱՐՉԱՊԵՏ ԸԸՍ ԳՈՏՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՅԱՅՏԵ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆ - ԱՇԽԱՏԱԽՈՐՆԵՐ ՏԻԱԼՈԿԻ ԱՐԴԻԻՆԱԽՈՐՄԱՆ ԳԾՈՎ

Վարչապետ Սեյիմ Հրս երէկ գոհունակութիւն յայտնեց կառավարու թեան եւ պետութեան պատկանող ընկերու թեանց ու անկախ վարչու թիւններու աշխատանոր ներու սենտիքաներուն հետ երկխօսութեան արդիւնաւորման եւ անոնց յայտարարած գործադու յներր ջնջելու գծով։

Հրս պետական վարչա մեքենայի բարենորոգման հարցերու նախարար Հա սան Շալաքէն ստացաւ գե կուցում մը վերոյիշեալ սենտիքաներուն հետ անոր ունեցած տեսակցութիւն ներու արդիւնքներուն մասին եւ տուաւ ցուց մունքներ՝ շարունակելու տիարկը։

Վարչապետ Սեյիմ Հրս երկ ընդունեց եգիպտոսի դեսպան Ատէյ խոտարին եւ անոր հետ քննարկեց երկ կողմանի յարաբերութիւն։

ԼԻԲԱՆԱՆ ԿԸ ՍԵՐԺԷ ՊԱՂԵՍՏԻՆՅԻՆԵՐՈՒ ԲՆԱԿԵՅՄԱՆ ՓՈԽԱՐԻՆ ԼԻԲԱՆԱԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ՊԱՐՏՔԵՐԸ ՋՆՁԵԼՈՒ ԱՌԱՋԱՐԿԸ

Մարոնիներու Լիկայի նախագահ Փիեռ Հըրու երկէ Լիկայի կեդրոնատեղիին մէջ տուաւ մամուլի ասուլիս մը, որուն ընթացքին ըսաւ, որ Լիբանան ծախու չէ եւ Լիկան կը մերժէ պաղեստինցիներու ընակեցման փոխարէն Լիբանանի արտաքին պարտքերը ջնջելու առաջարկը։

Հըրու ներկայացուց ընակեցման ծրագրիին դէմ պայքարելու մասին իր յուշագիրը, գոր կարողաց Ռաշատ Սալամէ։ Ցուշագիրը ներկայացուց պաղեստինցի գաղթականներու ընակեցումը Լիբանանի պարտադրելու պարագային ստեղծուելիք ազգազրական բեռն ու քաղաքական վտանգը։ Լիկան յիշեցուց ՄԱԿի 194 եւ 242 որոշումները, որոնք կը նուիրագործեն պաղեստինցիներու տունը րոճի իրաւունքը եւ գագաշացուց կարգ մը կողմերու մարդասիրական, դրամական եւ տնտեսական տեանդակութեանց քողին տակ հետապնդած նպատակներին։

Լիկան նաեւ կոչ ուղղեց թշնամական զգացումներ չհորհրելու «որովհետեւ պաղեստինցի եղբայրներն ալ ընակեցման դաւին գոհերէն են»։

Լիկան գորակցութիւն յայտնեց ընակեցման դէմ ազգային համագումարի առաջարկին, գորաշարժի ենթարկելու համար Լիբանանի բոլոր ուժերը, համայնքներն ու ղեկավարութիւնները, գորավիզ կանգնելու ընակեցումին դէմ պետութեան եւ իշխանութեան կեցումներին։

Լիկան նաեւ գոհունակութիւն յայտնեց այս հարցին աւելցութեամբ հանրապետութեան նախագահ գոր. իմիլ Լահուտի յայտարարած կեցումաձքին համար։

Ցուշագիրը նաեւ պահանջեց, որ Լիբանան եւ Սուրիա կառչին խաղաղութեան բանակցութեանց ընթացքին ընակեցում մերժելու եւ պաղեստինցիներու տունը արծր ապահովելու պահանջին, ինչպէս նաեւ մեծ պետութիւններէն պահանջեւ տէր կանցնիլ պաղեստինեան գաղթականայններու ընկերային կարիքներուն գծով իրենց պատասխանատու թիւններուն։ Ցուշագիրը պտական պատասխանատուներէն պահանջեց նաեւ, որ հաղորդակցութեան մէջ մտնեն Ուաշինկթոնի, Փարիզի, Վատիկանի, Լոնտոնի եւ արարական պետութեանց հետ, Սուրիոյ հետ գործակցարար ներկայացնելու այս դաւին դէմ Լիբանանի կեցումաձքը։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻՆ ՓԼԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ ՏԱԿ ...

Շարունակուած Ա.Էջէն տեղի ունեցած է։

«Գաւախարախօսական բոլոր բացատրութիւնները ճշմունեցան 7.4 աստիճան ուժգնութեամբ երկրաշարժին պատճառով։ Անոր տակ կը գտնուին թրքական քաղաքականութիւնը եւ վարչական դրութիւնը», յայտնեց Մուշնու։

Ան ըսաւ, որ պետութիւնը «պետք է ընդունի, թէ թուրքիս շատ տիւնամիք եւ աշխպանութիւն ունեցող պետութիւն մըն է ու չի կրնար Անգարայէն կառավարուիլ»։

Կառավարական ընկերակցութեան կրտսեր անդամ կուսակցութեան այլ երեսփոխաններ համաձայն գտնււեցան Մուշնուի հետ, թէ թուրքիոյ եւրոպացի դրացիները աւելի լաւ պատրաստուած պիտի ըլլային աղետին։

«Ձեմ ըսելը, որ քաղաքային պաշտպանութեան կազմակերպութիւնը տապալեցան։ Անիկա գոյութիւն չունէր», ըսաւ այլ երեսփոխան մը։ Իպրահիմ Էաշար։ Նախագահ Սիւլէյման Տեմիրէյ Կիւակի օր իուստացած էր կտրուկ միջոցառումներու դիմել՝ ապագայ երկրաշարժներու պատրաստուելու համար։

Վարչապետ Պիւլէթ Էճեւիտ Շաբաթ օր յայտնած էր, թէ իր կառավարութեան ուժերէն վեր էր աղետին նախնական հարուածը դիմակալել։

Թերթերը երէկ պահանջեցին առողջապահութեան նախարար Օսման Տուրմուշի հրաժարումը։ Ան ըսած է, թէ աղէտի գոտիի առողջութեան կարիքներուն գոհացում տրուած է եւ բժշկական օտար խմբակներու պետք չկայ։

Միւս կողմէ, միշտ բեռնատար փոխադրակառքեր արդէն սկսած են աւերակ շէնքերէ սնացած քարեր, մետաղներ փոխադրել, փրկարար խմբակներ երէկ շարժն աւելի քան 6 օր ետք երկու արտաքողներ դուրս բերած են աւերակներուն տակէն։

Կառավարութեան բանբեր Թունշա Թուքայ Կիւակի օր թղթակիցներու յայտնած է, թէ շարժի պատճառով երկրին մեծագոյն վտարանին (Թուփրաս) մէջ ծայր տուած հրդեհը 200 միլիոն տոյարի վնաս պատճառած է։ Անոր 150 միլիոն տոյարը ապահովագրութիւնը պիտի հատուցէ, այսինքն կրուստը 50էն 60 միլիոն տոյարի կը հասնի ըսած է ան։

(ՌՈՅԹԸՐԸ)

ՆԱԽԱԳԱՀ ԼԱՀՈՒՏ ԸՆԴՈՒՆԵՑ ՔԱԹԱՐԻ ՔԱՐԻԻՂԻ ՆԱԽԱՐԱՐԸ

Հանրապետութեան նախագահ վօր. Էմիլ Լահուտ երէկ Պապլտայի պալատին մէջ ընդունեց բանակի հրամանատար վօր. Միշէյ Սլէյմանը, քաղաքային օդանաւորութեան միջապային կազմակերպութեան նախագահ Ասատ Հըրէյթը, Լիբանանի մօտ Ուրուկուէյի դեսպանը, Քաթարի քարիւղի եւ ուժանիւթի նախարար Մոհամէտ Աթիէն եւ Թատամուն կուսակցութեան ղեկավար Էմիլ Ռահմէն։

Նախագահ Լահուտ երէկ նաեւ ընդունեց խորհրդարանի նախկին նախագահ Հիւսէյն Հիւսէյնին։

ՆԵՐՔԻՆ ԱՊԱՅՈՎՈՒԹԵԱՆ ՈՒԺԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՆ ԵՐԹԵԷԿԻ ՕՐԻՆԱԶԱՆՑՈՒԹԵԱՆՑ ԴԵՄ ԱՐՇԱՐԸ

Ներքին ապահովութեան ուժերու տեղեկատուական եւ յարաբերական բաժանմունքը երէկ հաղորդագրութեամբ մը յայտարարեց, որ Ն. Ա. Ուժերը լիբանանեան բոլոր շըրջաններուն մէջ կը շարունակեն երթեւեկի օրինապանցութեանց դէմ իրենց արշարը եւ վերջին երկու շաբաթներուն, գրաւած են 253 ինքնաշարժ եւ մոթոսիքլէթ, իսկ արձանագրւած են օրինապանցութեան 788 տեղեկագիր եւ տուգանք։

Հաղորդագրութիւնը ըսաւ, որ իշեալ օրինապանցութիւնները կ'ընդգրկեն առանց լատուկ սաղաւարտի մոթոսիքլէթ վարելու, առանց փաստաթուղթերու, անընթեռնի թիւերով, առանց լոյսերու քշելու եւ փոխադրամիջոցի տետրակներ չկրելու, հրշէջ գործիք չունենալու, մեքանիք վճարած չըլլալու եւ «Ռատար»ի հիմամբ շատ արագ ընթանալու պարագաներ։

Հաղորդագրութիւնը քաղաքացիներէն պահանջեց յարգել երթեւեկի օրէնքը՝ պզուցանելով, որ այս արշար պիտի շարունակի վերջ ունելու վերոյիշեալ ընդհանրացած օրինապանցութիւններուն։

ԹՐՔԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԻՆՆԵՐԸ ...

Թրքական «Ռատիքալ» թերթը կը նշէ, որ Հալապլանի փրկարարներու ջոկատը, որ ստեղծււած է Սպիտակի երկրաշարժէն ետք, իր օգնութիւնը առաջարկած է Թուրքիոյ։ Լնաշարկը ընդունուած է արտաքին գործոց նախարարութեան կողմէ, սակայն մերժուած տազնապներու դիմագրուման կեղրոնին կողմէ։ Թերթին համաձայն, հայ փրկարարներու Թուրքիա մուտք գործելու արտօնութիւնը կասեցուած է «Ալգայնական գործողութիւն» կուսակցութեան կողմէ։ Յիշեալ կուսակցութիւնը վարչապետ Էճեւիտի համախոհական կառավարութեան մաս կը կապմէ։ Թերթը այս վերաբերումը կ'որակէ իբրեւ «ցեղապաշտական խռչընդոտ»։ Նմանօրինակ լուր մը հաղորդած է նաեւ «Փոսթա» թերթը։

ՊԱՍԱԵԻ ՀՐԱՇԱԿ ԿՈՒ ՏԱՅ...

«ՏԱՂԱՍԱՆԻ ԸՄԲՈՏՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԶԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ Է», Կ'ԸՍԷ ՊԱՔՈՒ

Ալրպէյճանի նախագահին արտաքին հարցերու խորհրդական Վաֆա Կիւլիպտէ յայտարարեց, որ Պաքո Տաղստանի ըմբստութիւնը կը նկատէ «ալգային ապտագրական պատերապմ մը»։ Կիւլիպտէի համաձայն, չէչէն եւ տաղստանից ըմբստներու պայքարը ահաբեկչութիւն չէ, «ինչպէս որ կը փորձէ ներկայացնել Ռուսիա», այլ՝ «ալգային ապտագրական պատերապմ»։

ՈՒՇԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Տրեսփոխական կ գրասենեակի հեռաձայնի նոր թիւն է 01-259881։

ՄԱՀԱԶԴ

Տէր եւ տիկին Զաւէն եւ Նինա Թաշճեան եւ գաւակները՝ Նայիրի եւ Թամար

Տէր եւ տիկին Յաւերժ Զոփուբան եւ գաւակունք Տիկին Սոնիա Այդոսայի եւ գաւակունք Տիկին Էւրօ Այվագեան եւ գաւակունք Տիկին Անժէյ Գայսէրլեան

Եղիայեան ընտանիք եւ համայն ազգականներ կը գուժեն իրենց մօր, մեծ մօր, քրոջ, մօրաքրոջ, հօրաքրոջ եւ հարազատին՝

ՀԱՆԸՄԻ ԵՂԻԱՅԵԱՆԻ

մահը, որ պատահեցաւ Ուրբաթ, 20 Օգոստոս 1999, կէսօրէ ետք ժամը 4։00ին, Պրհաննէսի հիւանդանոցին մէջ, յետ երկարատեւ հիւանդութեան։

Յուզարկաւորութեան արարողութիւնը կատարուեցաւ Շարաթ, 21 Օգոստոս 1999ին, կէսօրէ ետք ժամը 4։00ին, Ֆրոն Շրպպէի Ազգային գերեզմանատան մէջ։

•Ներկայս ընդունիլ իբրեւ մահադդ։

•Ցաւակցութիւնները կ'ընդունուին տիկին Անժէյ Գայսերլեանի տան մէջ, Երեքշաբթի 24, Չորեքշաբթի 25 եւ Հինգշաբթի 26 Օգոստոսին։

«ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ ԵՒ ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ԱՆՈՒՆԸ ՓՈԽԵԼՈՒ ՊԱՅՄԱՆ ԶԵՄ ԳՐԱԾ

Կ'ԸՍԷ ՆԱԽԱՐԱՐ ՊԱՅՏՈՒՆ

Կրթութեան, մշակոյթի եւ բարձրագոյն ուսման նախարար Մոհամէտ Եուսէֆ Պայտուն երկէ հերքեց այն տեղեկութիւնները, թէ ինք երեսփոխան Ապտէյ Ռահիւ Մրատի պայման դրած է փոխել «լիբանանեան եւ սուրիական համայսարան» անունը, այդ համայսարանին արտօնագիր շնորհելու համար։

Պայտուն այս հարցին մասին երեսփոխան Մրալա յայտարարութեանց պատասխանելով ըսաւ, թէ պարզապէս Մրատի փոխանցած է Լիբանանի եւ Սուրիո վարչապետներուն անցեալ շարաթավերջի հեռաձայն յին խօսակցութեան ըովանդակութիւնը, երր Սուրիո վարչապետ Մահմուտ Զոհպի մաղթած է, որ փոխուէ այդ անունը։

Պայտուն ըսաւ, որ համայսարանի կամ ակադեմիայ, անունը ճշդելը իրաւունքն է այդ հաստատութեան կաւ ծրագրիին սեփականատէրերուն եւ ո'չ թէ նախարարութեան, «բայց եթէ երեսփոխան Մրատի տեղը ըլլալի փառատօսի մը հրաւէր պիտի չուղղէի ներկայ գտնուելու համայսարանի մը հիմնարկէքին, երր անոր ստեղծման դիմումնագիրը չէ վաւերացուած տակաւին»։

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՀԱՍԿԱՑՈՂՈՒԹԵԱՆ ՀՍԿԻՉ ՍԱՐՄԻՆԸ ԿԸ ՔՆՆԱՐԿԷ ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ ԵՒ ԻՍՐԱՅԷԼԵԱՆ ԳԱՆԳԱՏՆԵՐ

Ապրիլեան հասկացողութեան հսկիչ մարմինը երկ կէսօրէ առաջ Ֆինիւլի Նաքուրայի կեդրոնատեղիին մէ գումարեց ժողով մը, քննարկելու համար վեց գանգասներ։ Լիբանան ներկայացուցած է չորս գանգատներ որոնք կը վերաբերին Խսրայէլի կողմէ քաղաքային չըրջաններու ռմրակոծումին, որ պատճառած էր քաղաքս յին վիրաւու մը եւ նիւթեան վիսսներ։ Երկու գանգատներով, Խսրայէլ կ'ըսէ, թէ դիմադրութիւնը ընակած չըջաններէ կրակ բացած է իր դիրքերուն վրայ։ Հարաւի դիմադրութիւնը երկէ ռմրակոծեց լահսեան ուժերու «80րդ վաշտ»ի հրամանատարութեան ժա մուսէի կեդրոնատեղին եւ յարակում մը պործեց Պրաս շիթի իսրայէլեան դիրքին վրայ։

ԱՐՑԱԽԻ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԵԱՆ .ՖՈՆՏԻՆ

•Հայկօ Աւսանեանի մահուան քառասունքին առկով։

Տէր եւ տիկին Անդրանիկ Խըտրլարեան

20

ՄԱՀԱԶԴ

Տիկին Էյիգ Արգումայեան եւ գաւակը՝ Մկրտիչ Տէր եւ տիկին Յակոբ Արցումայեան Տէր եւ տիկին Գրիգոր Արցումայեան եւ գաւակունք Տէր եւ տիկին Լեւոն Արցումայեան եւ գաւակունք Տէր եւ տիկին Եղիա Էտոյեան եւ գաւակունք Փիլիպոսեան ընտանիք Պարսմեան ընտանիք Տագէսեան ընտանիք եւ համայն ազգականներ կը գուժեն իրենց ամուսնոյ հօր, եղօր, հօրեղօր, մօրեղօր եւ հարազատին՝

ՆՇԱՆ ԱՐՁՈՒՄԱԼԵԱՆԻ (ՇՃԵԱ՝ Պէյրութ, 1930ին)

անակնկալ մահը, որ պատահեցաւ Երկուշաբթի, Օգոստոս 1999ին, կէսօրէ ետք ժամը 3։00ին, իր բնակրանին մէջ։

Թաղման արարողութիւնը պիտի կատարուի այս Երեքշաբթի, 24 Օգոստոս 1999, կէսօրէ ետք ժամը 1։30լ Նոր Մարաշի Ս. Քառասնից Մանկանց եկեղեցւոյ մուրկէ հանգուեցային մարմինը պիտի փոխադրուի Պուհամուտի Ազգային գերեզմանատունը։

•Ներկայս ընդունիլ իբրեւ մահադդ։

•Ցաւակցութիւնները կ'ընդունուին հանգուցեալ բնակարանը Պուրճ Համուտ, Արաքս փողոց, Ազգ. եւ Ս. Յակոբեան քոլեճի դիմաց, Չորեքշաբթի 25, Հիւշաբթի 26 եւ Ուրբաթ 27 Օգոստոսին։

ՄԱՀԱԶԴ

Տէր եւ տիկին Միքայէլ Մարտիրեան եւ դուստրը՝ Կաս Տիկին Վարդուհի Գամպեան եւ գաւակունք Տէր եւ տիկին Օննիկ Համայեան եւ գաւակունք Տէր եւ տիկին Ճորճ Մաքարոն եւ գաւակունք Տէր եւ տիկին Կարպիս Քէշիշեան եւ գաւակունք Տէր եւ տիկին Արտաշէս Մարտիրեան եւ գաւակուն. եւ համայն ազգականներ կը գուժեն իրենց հօր, մեծ եւ հարազատին՝

ՀԱՅԿ ՄԱՐՏԻՐԵԱՆԻ (ՇՃԵԱ՝ Մուսա Լեռ, 1909ին)

մահը, որ պատահեցաւ Շարաթ, 21 Օգոստոս 1999, յետ կարճատեւ հիւանդութեան։

Յուզարկաւորութեան արարողութիւնը կատարուեցաւ Երկուշաբթի, 23 Օգոստոս, կէսօրէ ետք ժւ 3։00ին, Ս. Նշան Մայր եկեղեցւոյ մէջ, ուրկէ հանգուային մարմինը փոխադրուեցաւ Ֆրոն Էյ Շրպպ Ազգային գերեզմանատունը։

•Ներկայս ընդունիլ իբրեւ մահադդ։

•Ցաւակցութիւնները կ'ընդունուին Միքայէլ Մտիրեանի բնակարանը, Նիոս Նաքքաշ, Երկուշա 23, Երեքշաբթի 24 եւ Չորեքշաբթի 25 Օգոստոսին՝

•Կը ինգրուի փոխան ծաղկեղտակի նուիրատօթիւններ կատարել բարեսիրական հաստատութիւնրու։

«ԱԶԱՏ ԱՐՅԱԽ»Ի ԽՄԲԱԳԻՐԸ ՀԵՌ-ԱՅՈՒՏԵՑԱԻ ՊԱՇՏՕՆԵՆ

Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության կառավարության 18 Օգոստոսին ընդունած որոշումով «Ազատ Արցախ» օրաթերթին գլխավոր խմբագիր Գեղամ Բաղդասարեան ժամանակակերպական ազատ արձակում է իր պաշտոնին՝ մինչև հարցի օրենքով սահմանուած կարգով քննարկուելիը Հանրապետության խորհրդարանին մէջ:

Գեղամ Բաղդասարեանին պաշտոնէն ազատ արձակելու վերջնական որոշումը, շատ հաւանաբար, 15 Սեպտեմբերէն առաջ պիտի չկայացուի, որովհետեւ խորհրդարանական արձակուրդները պիտի աւարտին այդ օրը: Կառավարութեան որոշումով գլխավոր խմբագիրը պարտականութիւնները կը կատարէ գլխավոր խմբագիրի տեղակալ Նուարդ Աւագեան:

ԱՐՅԱԽԻ ԹԵՄԻ 10ԱՄԵԱԿ

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԷՁ՝ ՀՈԳԵՒՈՐ ՎԵՐԱԾՆՈՒՆԴԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Արդէն Գախապէս տեղեկացուցած էինք, թէ լատաքիկայ Սեպտեմբերին Հայ առաքելական եկեղեցւոյ Արցախի թեմը պիտի մէջ իր վերածնունդի տասնամեակը:

1930 թուականին Արցախի թեմը, որ հարուստ պատմական անցեալ ունէր, ստիպուած էր դադարեցնել իր գործունէութիւնը: Մինչեւ 1989 Հոկտեմբեր, Արցախի մէջ չկար որեւէ գործող եկեղեցի: Ղարաբաղեան պայքարի սկզբնաւորութեամբ կարելի դարձաւ մասն Արցախի թեմի վերածնունդը:

1989 Հոկտեմբեր 1ին Լեռնային Ղարաբաղի պատմական հոգեւոր կեդրոնին՝ Գաւառասարի մէջ, Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ տաճարէն պատարագ մատուցուեցաւ, գործնականօրէն դնելով Արցախի հոգեւոր վերածննդեան սկիզբը:

Արցախի թեմի տասնամեակի յորելանքը պիտի մըշի 26 Սեպտեմբերին, Սուրբ Վարազայ Խաչի տօնին: Տօնակատարութիւնները պիտի տեւեն երեք օր: Կը մատակարարուի վերանորոգուած եկեղեցիներու օծում, այցելութիւն տուր վայրեր, հոգեւոր - գիտական համաժողովներու գործարարութիւն: Պիտի կազմակերպուին մասն թատերականացած ներկայացումներ կրօնական թեմաներով, հոգեւոր երաժշտութեան համերգներ:

Տօնակատարութիւնները պիտի սկսին 16 Սեպտեմբերին Գաւառասարի վանքին մէջ պատարագի մատուցումով:

ՀԱՄԱԵԽԱՐՀԱՅԻՆ ՀՈԳԵՐՈՒԹԱԿԱՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ

Յ. ԴԱԻԹԵԱՆ ՊԱՏՈՒՈԳԻՐ ՍՏԱՅԱԻ

Մէջ 11 Օգոստոսին Գերմանիոյ Համպուրկ քաղաքին մէջ տեղի ունեցաւ Համաշխարհային Հոգեբուական ընկերակցութեան հերթական համաժողովը, որուն իրենց մասնակցութիւնը ընդունեցին աշխարհի 117 երկիրներէն 8 հազար ներկայացուցիչներ:

Համաժողովի ընթացքին Հայաստանը կը ներկայացուէին Հանրապետութեան Հոգեբուական ընկերակցութեան, որուն իրենց մասնակցութեան ֆունտի ներկայացուցիչները, ինչպէս նաեւ՝ երկու երիտասարդ մասնագէտներ:

Հոգեբուական Առողջութեան ֆունտի տնօրէն Արման Վարդանեանի համաձայն, համաժողովի բացումէն առաջ տեղի ունեցած է մեծարժան արարողութիւն, որուն ընթացքին 8 հոգեբուներու, որոնց կարգին՝ նաեւ Իրանի Հոգեբուական ընկերակցութեան նախագահ հայազգի Յարութիւն Դաւիթեանին, յանձնուած են պատուոգիրներ՝ այդ ոլորտին մէջ իրենց ունեցած ներդրումներուն համար:

Համաժողովի ընթացքին արժարժուած են հոգեբուական գիտութեան արդի նուաճումներուն մասին հարցեր, կազմակերպուած են սեմինարներ, ինչպէս նաեւ տեղի ունեցած է դեղագործական ցուցահանդէս մը, որուն ընթացքին աշխարհահռչակ «Փայլըր», «Սանոֆի», «Ուալթ» եւ այլ դեղագործական ընկերութիւնները ներկայացուցած են իրենց նոր արտադրութիւնները:

Ռուս գիտնական Վ. Քրասնով համաժողովի ընթացքին ընտրուած է Համաշխարհային Հոգեբուական ընկերակցութեան մէջ Արեւելեան Եւրոպայի եւ նախկին խորհրդային Միութեան երկիրներու ներկայացուցիչը: Նշենք նաեւ, որ Ա. Վարդանեանի եւ Համաշխարհային Հոգեբուական ընկերակցութեան նախագահ Նորման Սարգսիսի միջեւ համաձայնութիւն մը գոյացած է Հայաստանի մէջ քրիստոնէութեան պետական կրօն հուշարժան 1700ամեակի ձեռնարկներու ծիրէն ներս Երեւանի մէջ միջազգային համաժողով կազմակերպելու շուրջ:

Աշխարհի հոգեբուները յաջորդ անգամ կը հանդիպին 2002 թուականին. ձախոնի Եւրոհամա քաղաքին մէջ:

ՍԿԱՌԻՏՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՍՈՐՎԵՑԵՆԻ ՀԱՅՐԵՆԻ ՀՈՂԻՆ ՀԱՆԴԴՊ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՈՒՄ

Կ'ԸՍԵ ԲԱՆԱԿՈՒՄԻ ԽՄԲԱՊԵՏԸ

Ծաղկմանը մէջ կայացած Հայաստանի Ազգային Մկրտնական Կազմակերպութեան (ՀԱՍԿ) 5րդ բանկումը արդէն վերջ գտաւ 18 Օգոստոսին, եւ անոր մասնակից չուրջ հարիւր պատանի-պարմանուհիները 15 Օգոստոսին վառեցին հրաժեշտի խաղով:

Բանկումի ինք օրերուն ընթացքին սկսուածները մասնակցեցան ճանաչողական, հայրենագիտական եւ հետախուզական արշաւներու, սեմինարներու եւ խաղ-ընկալական խմբակներու: Բանկումի մասնակից 143ն 21 տարեկան արեւունները եկած էին Հայաստանի գանազան մարզերէն եւ շրջաններէն, գլխավորաբար՝ Երեւանէն, Էջմիածինէն, Հրազդանէն եւ Իջևանէն:

Առ ի քաջաբանք, աշխուժ եւ գործունեայ սկսուածները, պատուոգիրներ եւ դրամական պարգեւներ ստացան բանկումի աւարտին:

Փակման խաղակահանդէսի ընթացքին սկսուածները Հայաստանի Հանրապետութեան դրօշակն ու սկսուածական խաղով փոխանցեցին կրտսեր սերունդին՝ գայլիկներուն եւ արծուիկներուն, որոնց բանկումի բացումը պիտի յաջորդէր սկսուածներու հրաժեշտին: Հրաժեշտի այդ խաղակահանդէսի աւարտին գայլիկներուն ողջոյնի խօսք արտասուեց ՀԱՍԿի ատենապետ Յարութիւն Յարութիւնեան:

Բանկումի խմբապետ Արտաշէս Յակոբեան խօսելով սկսուածական բանկումի նպատակին եւ սկսուածական գաղափարախօսութեան մասին՝ կ'ըսէ, թէ անիկա «պատանիներուն կը վարժեցնէ ընտելեան գիտելի մէջ ինքնուրոյն կեանքի եւ հաւաքական դժուարութիւններու դիմակայման, ինչպէս նաեւ կը սորվեցնէ ընկերակցութիւն, պատուախնդրութիւն եւ հայրենի հողի ու երկրի հանդէպ պատասխանատու վերաբերում»:

Խորհրդանշական էր, որ բանակող սկսուածներուն շարքին էր Հայաստանի մէջ սկսուածական շարժման հիմնադիրներէն Վահան Զեբազի ծնունդը:

ՉՈՒՐԱԹՆՈՅ ԿԵԴՐՈՆԻ ԱՄԱՎԵՐՁԻ ՀԱՆԳԻՊՈՒՄ

Չորեքշաբթի, 30 Յունիսին, տեղի ունեցաւ մտքով թերան հայ մանուկներու ամաւերջի հանդիպումը՝ Զուարթնոց կեդրոնի շրջափակին մէջ, Խալիլ Պատուի:

Հանդիսութեան ներկայ էին Մանուէլ Եսայ, Պարագեան, Նշան քնն. Պատիկեան, Պատուիլ Յովհաննէս Սվանեան, Եղիա վրդ. Դերմանեան, վարչութեան անդամներ, հիւրեր, ծնողներ եւ բարեկամներ:

Լիբանանէն եւ հայկական գոյք քաղցրեցներու ունկնդրութեան հետ կեդրոնի տեսչուհին՝ Արաքսի Տադադեան, ներկայեցր իրաւիքը վարչական մը յոտընկալ յարգելու յիշատակը նորոգ վախճանել վարչութեան ատենապետ՝ Հայկ Թիւրքաճեանի եւ կեդրոնի սերտ բարեկամ տոքք. Զաքարիա Մկրեանին: Այդ բեմ իրաւիքուեցաւ Մանուէլ Եսայ. Պարագեան՝ բացման աղօթքը կատարելու: Այդ տեսչուհին հայերէն եւ արաբերէն լեզուներով ներկայացուց կեդրոնի հակիրճ տեղեկագիրը՝ վերաւնելով տարբերակներ յատկանշական իրագործումները:

Յայտագիրը կ'ընդգրկէր՝
● «Նշխանի Բժշկութիւնը»՝ Ս. Գրայիւն տրամախօսութիւն,
● Արաբերէն եւ հայերէն երաժշտական բեմականացում,
● Խմբային արտասանութիւն, Սաղմոս:
Օրուան յատգամը փոխանցեց Պատ. Յովհաննէս Սվանեան:

Տարբեր տարազներու եւ արհեստներու «Քարմա-վար»ի բեմականացման աւարտին աղջնակ մը մարմնաւորեց կեդրոնի 12 տարիները խորհրդանշող մոմավառ կարկանդակ մը:

Այդ, յանուն Զուարթնոց կեդրոնի վարչութեան, խօսք առաւ Ճիւլիշեան Յիշատակի Ձեռնարկի Լիբանանի տնօրէնուհին՝ Սեդա Փամպուլեան: Իր կարգին, Ս. Փամպուլեան թուեց տարբերակի իրագործումները, որոնց գլխավորը ընթացիկ տարուան Ապրիլին Հայկազեան համալսարանի մէջ տեղի ունեցած վերաորակաւորման սեմինարը գործակցութեամբ Լիոնի Փրանսու - Հայաստան Համալսարանի ընկերակցութեան:

Ս. Փամպուլեան ընդգծեց նաեւ Զուարթնոց կեդրոնի դաստիարակութեան կորիզը կազմող գլխավոր միջոցակները -

● Անկախացում անճանաչելու եւ առտիւն ամենօրեայ կեանքի մէջ,

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

Շար.ը էջ 8

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԱՄԱՌԸ ՏԱՔ Է, ԲԱՅՑ ԻՆՉԵՐ ԿԸ ՅՈՒՇԷ...

Լիբանանահայ գաղութին պատմութիւնը գրողը բնաւ մտահան պիտի չընէ Պէյրութէն Թրիփոլի, մինչեւ Պէքաւ եւ հարաւ շրջաններուն վերանորոգ կեանք հիւսած հայ ժողովուրդին անցած ճանապարհը: Յետ-եղեռնեան տարիներուն ամբողջ Լիբանանը բաց դաշտ մը եղած է հայ տարաքիւրները ընդգրկելու, պարփակելու: Միայն Պէյրութ մայրաքաղաքը իր արուարձաններով (Պուրճ համուտ, Սին Էլ Ֆիլ, մինչեւ Անթիլիայ) շէր, որ եղաւ հիւրընկալ բնակավայր՝ հայուն քրտինքով ծաղկած:

Լիբանանահայ չգոհացաւ միայն մայրաքաղաքին ընձեռած բարիքներով. ամրան եղանակին, երբ ծովափնեայ շրջաններու խոնաւ ու տաք, հեղձուցիչ կլիման անհանգստացուց հայ ընտանիքները, անոնք որոնեցին պոպասուն ամառանոցներ Մեթին, Քէսրուանի, Պէքաւի, Շուֆի եւ հիւսիսի լեռնային ու դաշտային շրջաններուն մէջ: Հարկ չկայ թուարկելու կամ յիշելու անունները՝ գիւղագնացութեան կեդրոններուն:

Նախքան լիբանանեան պատերազմը, Լիբանանի բոլոր ամառանոցները կը յորդեցին լիբանանահայ գիւղացւոցներով: Մինչեւ իսկ դրացի երկիրներէն հայ ընտանիքներ կու գային Լիբանան, ամառը անցընելու երկրին հովասուն վայրերուն մէջ: Նոյնիսկ ունեցած էինք հայկական ամառ մը Շոքրայի մէջ, Նիկոյ Աղբաճալի քաջալերաբով: Այսօր կարօտով կը յիշենք այդ օրերը, լիբանանեան ամառնային օրերը, հայադրոշմ գիւղերը եւ գիւղաքաղաքները, ուր հայեր կառուցեցին նոյնիսկ իրենց սեփական տունները, «վիլլա» ներք: Նոր սերունդը գրեթէ տեղեկ չէ այս իրականութենէն, որ մաս կը կազմէ լիբանանահայ պատմութեան:

Լրիւ 75 տարի անցած է լիբանանահայութեան պատմութեան ստեղծումէն: Այս մասին շատ քիչ գրաւիանութիւն կայ՝ յուշագրական կամ պատմագրական: Յիշելով կ'ապրինք միայն, ու երբ «յիշատակն ալ քառանայ, այս պարագային հին սերունդին» լիբանանահայ պատմութիւնը կերտած սերունդին մնացորդացն ալ երբ ընդմիշտ հեռանայ, Լիբանանի հայոց գաղութին պատմութեան մէջ թերի ու պակասաւոր տեղեկութիւններ պիտի մնան:

Մեր առօրեայ հոգերը, կլանուած ժամերը թոյլ չեն տար մեզի անդրադառնալու անցեալին, որովհետեւ նոր օրը ունի նոր տաղտուկներ, նոր մտահոգութիւններ:

Ամառ է դարձաւ, ու հին օրերու թափը չկայ լեռնագնացութեան ճամբաները որոնելու: Շոքրայի հայկական ամառը գոյութիւն ունի, բայց շատ սահմանափակ վիճակով: Բարեբախտաբար Այնճար կը լրացնէ Պէքաւի շնչառութեան կարօտաններու ճաշակին գոհացում տալու պակասը:

Իրեւէ գիւղագնացութեան շրջաններ՝ Քէսրուանի ու Մեթին ներկայիս կը մնան «քաշողականութեան կեդրոն»: Հայի կէս ժամ կամ 40 վայրկեան դէպի Մեթին կամ Քէսրուան, Պէքաւ, Տիւր Շուէյր, Պուր Տը Պոյունը, Մուրժ-Մթէյն ճանապարհները կը յիշեցնեն մեզի երբեմնի շէն ու շքեղ ոգեւորութիւնը: Այս շրջաններուն մէջ հայ կեանքը կ'ենար ամբողջ երեք ամիս: Ձրօսավայրեր, երգիչներ, թատերական ներկայացումներ, մինչեւ իսկ երգահանդէսներ տեղի ունեցած են Տիւր Շուէյր - Պոյունիս գիւղաքաղաքներուն մէջ, ուր բացի հիւրընկալ պանդոկներէ, իւրաքանչիւր հայ ընտանիքի տուն բաց դուռ մըն

էր «ուղեւորի ծամանման»: Այսօր կ'անցնինք դարձաւ այդ ճամբաներէն, իրեւէ նախապատերազմեան սերունդի անդամ մը, կը վերիշենք հին ու անուշ օրերը: Կը վերիշենք դէմքերը ժորժ Սարգիսեանի եւ իր թատերախումբի նուիրեալ անդամներուն, կը վերիշենք Թաթուլ Այնեճեանը եւ իր թատերախումբին անդամները, որոնք կային, բայց այսօր չկան: Չանոնք փոխարինողները ո՞ր են արդեօք: Յամբեցան կատողութիւնները, շնորհքները մեր: Ինչո՞ւ եղանք այսքան էսակեղրուն: Գիտութեան նոր ուսումը ա՞յսքան հեռացուց մեզ հիմնական սկզբունքներէ: Պատկերասփիռը, համակարգիչը ա՞յսքան շուտ թրեցուցին մեզ, թէ կայ ուրիշ հիմնական պատճառ մը: Հին օրերուն հարուստներ քիչ ունէինք, բայց իւրաքանչիւր հայ հարուստ էր հոգիով...

Անցնինք Քէսրուանի սահմաններէն. Ռէֆուս, Մէյրուպ, որ այսօր վերածուած է «Սաթիլիթ» անունով առանձնաշէնքեալ ամառի մը, ու մինչեւ Ֆարաքա եւ Սյուն Էլ Սիւնէն: Ու գիտե՞ք, որ այս բարձունքներուն վրայ թառած առանձնատուններու մէջ հայ ընտանիքներ կան մեկուսացած: Մարդիկ ունին իրենց սեփական դիւրութիւնները, ինքնաշարժներու առատութիւն, բիշալին հեռաձայնի դրոթիւն, բայց ինչո՞ւ մտքը բացակայ է մարդոց դէմքերէն... Ի՞նչ կ'ակնկալէ մարդը, հայը՝ մասնաւոր: Ո՞ր են հին օրերու խնդրութիւնները, երբ հանրաշարժերով, 50 դահեկան վճարով հայեր ընտանեօք, մեծ խնդրութեամբ լեռ կը բարձրանային ուրիշ հայերու միասնալու համար: «Անցեալի ձիւները այսքան ջո՛ւտ հալած են» արդեօք: Ինչո՞ւ գոհ չենք: Ինչո՞ւ չենք մտածեր մեր ժողովուրդին մասին ու կորսուած ենք մենք ու մեզ կընելու եւ հալածելու հոգեւոր մէջ: Հոգեկան խաղաղութիւն ըստ էրջանկութիւն մը կայ, որ կը կարծենք, թէ մերն էր մօտիկ անցեալին...

Ամառնային այս տաք օրերուն, մեր կարճատեւ ճամբաներուն վրայ այս մտորումները ունեցանք, երբ հասանք մինչեւ Մեթին բարձունքը, Չաարուր ձիւնագնացութեան վայրը, ուր հրաշակերտ առանձնատուններ, աւապաններով ու ծառաստաններով շրջապատուած, մագնիսական ուժ մը կը ներշնչէին: Հոս եւս թափանցած է հայ մեծատունը: Հալալ ըլլալ, բայց ինչո՞ւ՞ ալսքան ուրախութիւն չի մեկնաբանուիր ըստ արժանւոյն:

Շոճիներու պուրակները ուրիշ բաներ փախցին հովերուն բերած սօսափներու քաղցրահոնէ շշուշով: Անոնք ըսին. «Այս ճաշարանին մէջ դուն ներկայ եղար քանի մը թատերախաղերու: Հայ դերասաններ հայ թատրոնը բերին մինչեւ այս բարձունքները, ո՞չ սեփական ինքնաշարժներով, այլ՝ Օթպիւս- հանրաշարժով: Այս պանդոկի հանգրտարանին մէջ դուն կը տեսնէիր մտաւորական դէմքեր, պատուական անձնաւորութիւններ, ո՞ր են անոնք հիմա: Չանոնք փոխարինողները ուր են, չէ՞ որ «անփոխարինելի մարդ չկայ» կ'ըսէք... Ո՞ր է հայ կեանքը յորդեցնելու պատրաստակամութեամբ թրծուած նոր սերունդը. ինչո՞ւ կը զբաղի...»:

Լիբանանի հովիւները եւս մաս կը կապեն լիբանանահայութեան պատմութեան: Ապագայ պատմաբան, մի՛ մոռնար արձանագրելու այս իրականութիւնը յուշատետրիդ մէջ...

ԸԱՀԱԵՊՈՒՄՏ

ԱՐԴԷՆ ԲԱՅՈՒԱԾ Է

► 15.000 տեսակի ապրանք

► Բաց 1 Երկուշաբթի Զարաթ, ժամը 8-ը 20: Կիրակի՝ ժամը 8-ը 13:

► 2000 քառ. մէթր տարածութիւն:

► Զրի Կառավար (60 վայրկեան)

ԳՆՈՒՄԻ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԸԱՍՅԷՆ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

Պուրճ Ըամուտ, Ըարպոյեան սենթըր, հեռ. 01-254968

GEISHA

Light Meat Tuna Tongol (200 grs)

L.L. 999

SUGAR

(1 Kg)

L.L. 590

VAPE MAT

(30 Pieces)

L.L. 3,800

NIVEA

Sun Oil (200 ml)

L.L. 5,999

«ԱԻԵԼԻՆ, ՔԱՆ ԻՆՔՆԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ, ՊԱԿԱՍ, ՔԱՆ ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆ

Յառաջիկայ տարուան ընթացքին Լւորդպայի Անվտանգութեան եւ Համագործակցութեան Կազմակերպութեան նախագահութիւնը պիտի ստանձնէ Աւստրիան։ Վերջերս կողկասեան շրջանի տագնապներուն աւելի մօտեճ ծանօթանալու նպատակով Աւստրիոյ արտաքին գործոց նախարար Ռուփկեմկ Շիւսել այցելութիւն մը տրուած էր շրջան։

Ստորեւ կը ներկայացնենք ղէպի Կովկաս իր այցելութեան առիթով «*Մենորամաքս*» լրատուական գործակալութեան նախարարութեան հետ ունեցած հարցազրոյցը. որ լոյս տեսած էր հայրենի «*Առաւօտ*» օրաթերթին մէջ։

ՀԱՐՏՈՒՄ.– Պրն. Շիւսել, դուք յաշտօնական Վիեննայի առաջին բարձրաստիճան ներկայացուցիչն էիք, որն այցելեց մեր շրջան։ Որո՞նք էին Յուլիսի սկզբին կայացած ձեր այլցի հիմնական նպատակները։

ՊԱՏԱՍԽԱՆ.– Իմ այցը Հայաստան եւ Հարաւային Կովկասի միւս երկրներու նչր երկու հիմնական նպատակ։ Ինչպէս յայտնի է, 1 Յունուար 2000ին, Աւստրիան նախագահելու է **ԵԱՀԿ**-ում։ Հիմնական նպատակս «առաջին ձեռքից» ստոյգ տեղեկութիւններ ստանալ էր Հարաւային Կովկասում առկայ ռոյոր հակամարտութիւններին եւ, մասնաւորապէս, Լեռնային Ղարաբաղի խնդրի վերաբերեալ։

Այցը նաեւ կոչուած էր նոր լիցք հաղորդել Աւստրիայի եւ Հարաւային Կովկասի երկրներին երկկողմանի յարաբերութիւնների գարգացմանը։ Ես կարծում եմ, որ այդ ուղղութեամբ դեռ շատ անդիւններ կան։ Հայաստանում գտնուելու օրերին այցելեցի նաեւ Գլումրի, որտեղ Աւստրիան մանկաներ հիւանդանոց եւ գիւղ է կառուցել 1988ի աւերիչ երկրաշարժից յետոյ։

Հայաստանի ղեկավարութեան հետ բանակցութիւնների կարեւոր կէտերից էր նաեւ «Աւստրիական աւելիադիմեր»-ի գէպի ճրեւան թուիչի վերաբացման հնարաւորութիւնը, որը ժամակակին կանցցուել էր հայկական կողմի նախաձեռնութեամբ։

Հ. Ղարաբաղեան հարցը արդէն մի քանի տարի է. ինչ ծառացած է ԵԱՀԿի առջեւ։ Որպէս այդ կազմակերպութեան ալլազայ ղեկավար, ինչպէս էք յատկերացնում՝ բանակցութիւնների վերսկսման հետևանքով։

Պ.- Լեռնային Ղարաբաղի հարցը իսկապէս ամենաբարդ հարցերից է ԵԱՀԿի համար։ Ստանձնելով կազմակերպութեան Գործող նախագահողի պաշտօնը, Աւստրիան նաեւ Մինսքի խորում մաս կը կազմի եւ կ'անի ամէն հնարաւորը՝ հակամարտութեան խաղաղ լուծմանը նպաստելու համար։ Երջան կատարած այցիս ընթացքում

տպաւորութիւն ստացայ, որ Հայաստանը չհհագրգուած է դարարդեան հակամարտութեան շուտափոյթ լուծման մէջ, մանաւանդ որ Հայաստանի կարգաւորման ուղիների վերաբերել պատկերացումների միասնողունւել եւ քննարկում է միջնորդների կողմից։

Հ.- Պրն. Շիւսել, արդեօք ուժի մէջ է «Ընդհանուր պետութիւնը» գաղափարը յարունակող առաջարկը։

Պ.- Ըստ իս, «Ընդհանուր պետութիւնը» ընդամենը կարգաւորման մոտիկի անուանում է։ Կարելորը առաջարկների էութիւնն է եւ ոչ թէ անուանումը։

Ամփոփելով դարաբաղեան հակամարտութեան կարգաւորմանը վերաբերող բոլոր առաջարկները, ես կարծում եմ, որ առաւել ընդունելի բանաձեւը հետեւեալն է. «Աւելին, քան ինքնավարութիւն, պատկազ, քան նկատութիւն»։ Ի դէպ, նման լուծումների օրինակներ վերջերս բերել է Հայաստանի Հանրապետութեան արտաքին գործոց նախարար Վարդան Օսկանեանը։

ԵԱՀԿի երկու հիմնարար սկզբունքները՝ ազգերի խնդրոյշման իրաւունքը եւ սահմանների անձեռնմխելութիւնը, պէտք է բաւարարունեն հաստատաշափ։ ԵԱՀԿում իր նախագահութեան ընթացքում Աւստրիան մտադրել է ոչ միայն նպաստել Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտութեան լուծմանը, այլեւ խրախուսել չըջնանային համագործակցութեան գարգացումը Հարաւային Կովկասի երկրների միջեւ։

Անցնալում Աւստրիայի խաղաղութեան ակադեմիան անց էր կացնում շըրջանային սեմինարներ՝ նուիրուած Հարաւային Կովկասի հակամարտութիւնների լուծման ուղիներին, որոնց մասնակցում էին բոլոր շահագրգիռ կողմերը։ Մենք մտադիր ենք ապագայում եւս նախաձեռնել նման միջոցառումներ, մանաւանդ՝ ԵԱՀԿում մեր նախագահութեան ընթացքում։

Հ.- Կարո՞ղ է Քոստովոյի ճգնաժամը ինչ-որ ձե-

ւով ներադղել դարաբաղեան կարգաւորման ընթացքի վրայ։ Հնարաւոր է համաշխարհային հանրութեան կողմից ուժի գործադրում հակամարտող կողմերից որեւէ մէկի դէմ։

Պ.- Բոլոր հակամարտութիւնները պէտք է կարգաւորուեն խաղաղ ճանապարհով։ Ես չեմ կարծում, որ համաշխարհային հանրութեան կողմից ուժի կիրառումը դարաբաղեան հակամարտութեան որեւէ կողմի դէմ կարող է նպաստել կայունութեան ամրապնդմանը այս շրջանում։ Աշխարհում բոլոր եւկիսում այս տեսակէտը, այնպէս որ, կարծում եմ, իրադարձութիւնների գարգացման նման տարբերակ պարզապէս բացառած է։ Պէտք է նշեմ, որ Հարաւային Կովկասի հակամարտութիւնների մասնակից բոլոր կողմերն էլ փորձեցին Քոստովի ճգնաժամը ծառայեցնել իրենց շահերին՝ օգտագործելով այն որպէս իւրաքանուկ օրինակ՝ սեփական ճշմարտութիւնը ապացուցելու համար։ Լեռնային Ղարաբաղի խնդիրը շատ իւրատուել է, եւ այն էի կարելի համեմատել Քոստովոյի ճգնաժամի կամ որեւէ այլ հակամարտութեան հետ։ Լեռնային Ղարաբաղը յատուկ վերաբերմունք է պահանջում։ Որպէս ԵԱՀԿի ապագայ Գործող նախագահող, կարող եմ վստահեցնել, որ ԵԱՀԿում Աւստրիայի նախագահութեան ընթացքում կազմակերպութիւնը իր ուշադրութիւնը սեւեռելու է ոչ միայն Քոստովի վրայ։ Գոյութիւն ունեցող բոլոր հակամարտութիւնները պահանջում են լուծումներ եւ արժանի են նոյնպիսի ուշադրութեան, ինչպիսին Քոստովին։

Հ.- Կարելի՞ է եեթադրել, որ Պոլիսում կայանալիք ԵԱՀԿի գագաթաժողովը, որը վերջինը կը լինի այս հարիւրամեակում, միջազգային քաղաքականութեան նոր մօտեցումների ծննդավայր կը դառնայ։

Պ.- Ինչպէս ցոյց տուեցին միջազգային քաղաքա-

«ԱՌԱՒՕՏ»
Ծար.ը էջ 6

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՆ Է, ՉԷ՛

Ստորեւ տրուած յօդուածը կ'անդրադառնայ Հայաստանէն դէպի Արեւմուտք, յատկապէս դէպի Միացեալ Նահնգներ արտադարձի երեւոյթին, առանձնացնելով այս մարզին մէջ որդեգրուած նոր միջոց մը։

Գաղտնիք չէ, որ արդէն տասը տարի քոչոււ եմք... ասումըքելով, օփերային արիանքը ու ժողովրդական երգեր երգելով, թառ ու տուտուի նուագելով... Համագգային այս «տուռնիկութիւն» արդէն տասնամեայ աւանդոյթ է՝ բաց, թափանցիկ, բոլորի աչքի առաջ։ Զանկանո՞ւմ եւ ընդմիշտ մեկնել Միացեալ Նահանգներ, խնդրեմ, Մայր թատրոնը հիւրախաղերի է հրաւիրուած հէգը այդ երկրի. Ազգային օփերայի թատրոնը շատ աւելի ծաւալուն տեղ ունի. կամ՝ միացիր ինչ-որ մի մանկական ու գուսանական խմբի եւ ընտանեօք կարող ես յայտնուել Լոս Անճելըսում՝ մշտական բնակութիւն հաստատելու ցանկութեամբ։ Յայտնի է նաեւ գինը. տոյճ ըղձալի փախուստն արժէ 5000 տոյլար (մէկ անձի գումար)։ Անշուշտ, արժէ, մեծօրէմ համարձայնքան էլ սեճ էլ, եթէ նկատի առնենք այն, որ ընդամենը մի քանի օրերի ընթացքում ե՛ր փափաքդ է ի կատար ածոււմ, ե՛ւ նաեւ մի քանի ժամ (մինչ օղանաը ովկիանոսը կը հասի) քեզ կարող ես զգալ ժողովրդական կամ վաստակաւոր արուեստագէտ, սովորական տնիշիկկամ լուսաւորող։

ԿԻՄԱ ԵՂԱԶԱՐԵԱՆ

•Երկիր•

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ - ՎՐԱՍՏԱՆ» ԱՇԽԱՐՀԱՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՄԱՐՏԱՀՐԱՒԵՐՆԵՐԻՆ ԸՆԴԱՌԱՋ

«Հայոց Աշխարհ»-էն արտատպուած էւ ստորեւ ներկայացուած յօդուածը կ'անդրադառնայ Անդրկովկասի մէջ ընթացող հակամարտութիւններուն եւ անոնց վրայ Տաղստանի եւ Չեչենիոյ տագնապներուն ունենալիք հաւանական ազդեցութեան։ Յօդուածագիրը կը վերլուծէ շրջանին մէջ ռուսամէտ եւ հակառուս ուժերու առկայութիւնը։

Հայաստանի ու Վրաստանի կողմից ներկայումս դիմակայուող աշխարհաքաղաքական մարտահրաւերների իւրայայտուելիւնն այն է, որ հակամարտութիւնների կարգաւորման շուրջ աշխարհի հօգօրների եւ շըրջանային ուժերի մօտ համաձայնութեան բացակայութեան յայմաններում նրանց յարաւորում՝ եւն անորոշ ու հակամարտութեան կողմերին ոչնչով չուարտաւորեցնող լուծումներ։ Մըջանի համար ընթացող մըցակցութեան մէջ մեծ տերութիւններին, ըստ էութեան, էի հետաքըրքում՝ դարաբաղեան, աքիաղական կամ որեւէ այլ խնդրի գոյութիւնը։ Նրանց հարկաւոր է միայն մի բան՝ դուրս մղել միմեանց Անդըրկովկասից, չէզոքացնել հակամարտութեան գօտիներին բացասական ներգործութիւնը աշխարհատնտեսական գործընթացների վրայ։

Պատմութեան փորձը ցոյց է տալիս, որ նման յայմաններում «իադադութեան յարտադրանքը» յղի է «ուատերազմի յարտադրանքի» վերածուելու հետանըկարով, քանզի առաջ է բերում իրեն համիմաստ հակադդեցութիւն։ Իբր վկայութիւնն են Տաղստանում ծաւալուող եւ արդէն ներկայ տարելիքըին Անդրկովկաս տեղափոխուելու ակնյայտ միտումներ դրսեւորող վերջին իրադարձութիւնները։ Ակնյայտ է, որ Տաղստանում Ռուսաստանին «կաշկանդելու» գործողութեանը հետեւելու է նաեւ ֆինանսական եւ տնտեսական նոր հնչումի՝ հրահմման փորձը՝ նուազուկունեկալով կանիել անդրկովկասեան իրադարձութիւնների միջամտելու նրա ձգտումները։ Ակնյայտ է նաեւ, որ Չեչենիա - Տաղստան - Ադրպէյճան հռակուկուն ձեւաւորման դէպքում վերջինիս պարը ուղղուելու է հեկց Ղարաբաղի դէմ, օրակարգ է մտնելու Անդրկովկասը յատեւէշող հիմնական օդակի՝ հայկական սեղի վերացման խնդիրը (չէչեն հրամանատարները չեն թաքցնում՝ այդ փաստը)։ Սակայն այնքանով, որքանով ռազմական գերակշռութիւնը Տաղստանում գտնուում է Ռուսաստանի ձեռքում, հեղքման այս տարբերակին հակառակ, մօտակայ ամիսների ընթացքում՝ գործողութիւնը է նաեւ Արեւմուտքից արդէն իսկ «հեղուած» անդրկովկասեան կաթաւն փակելու գործողութիւնը, որի համար յարմար առիթ կարող են հանդիսանալ Վրաստանում կայանալիք խորհրդարանական ընտրութիւնները։

Անդրկովկասում՝ ծաւալուած աշխարհաքաղաքական մըցակցութիւնը Վրաստանի ներքաղաքական կեանքում «ուատնեկուելու» արդիւնքում ներկայումս հեկց այդ երկիրն է դառնում մըցակցութեան հիմնական թատերաքմը։ Ղարաբաղեան բանակցութիւններն արագացնելու եւ կողմերին անորոշ իադադութիւն յարգադրելու ձգտումը մօտակայ ամիսների ընթացքում կարող է բախուել Արեւմտեան Անդրկովկասում ստեղծուած սկզբունքօրէն նոր աշխարհաքաղաքական իրադրութեան հետ։

ԿՐԱՄՆՈՏԱՐԻ ՀԱՅ ՀԱՄԱՅՆՔԸ ՄԵԾ Է, ԲԱՅՅ «ԽԱՊՐԻԿԻ ՄԸ» ԿԱՐՕՏ

ՎԵԱԶԵՍԼԱԻ ՍՄէՅՈՒ-ԽԱ - Մեր գանգուածային լրատուամիջոցներում մեծ ուշադրութիւն ենք դարձրում ազգային հարցերի լուսարանմանը, եւ դա պատահական չէ, քանզի Կրասնոտարի երկրամասում շուրջ 100 ազգերի եւ ազգութիւնների ներկայացուցիչներ են ապրում կողք կողքի։ Այդ թելում կէս միլիոնից աւելի հայեր են ապրում Կրասնոտարում, եւ նրանք իրենց աշխուժ մասնակցութիւնն են բերում երկրամասի ե՛ւ տնտեսական, ե՛ւ հասարակական կեանքում։

Եւ, ահա, Հայ համայնքի ղեկավարութեան հետ պայմանաւորուելով եւ նման հրաւէր ստանալով, մենք որոշեցինք գալ Երեւան։

ՀԱՐՏՈՒՄ. - Որքան գիտեմք, ձեր այցը ոչ միայն զուտ հանաչողական, այլեւ, եթէ կարելի է այդպէս ասել, լրագրային բնոյթ ունի։

ՊԱՏԱՍԽԱՆ. - Անշո՛ւշտ։ Կրասնոտարի երկրամասում բաւական խոշոր Հայ համայնք կայ, ինչպէս արդէն նշեցի, եւ նրանց Հայ հետաքըքում, թէ ինչո՞վ եւ ի՞նչպէս է ապրում Հայաստանն այսօր, ի՞նչ վերափոխումներ են կատարուել եւ կատարւում, ինչպիսին է իրավիճակը։ Ընդհանրապէս, մենք ուշադիր հետեւում ենք Հայաստանում կատարուող իրադարձութիւններին, թէկուզ այն պատճառով, որ այն մեր նախկին մեծ հայրենիքի մի մասն է։

Հ. - Իսկ ի՞նչ է իրենից ներկայացնում ձեր յիկավարած կեդրոնը։

Պ.- Կարող եմ ասել, իրօք լուրջ տեղեկատուական կեդրոն ենք։ Չորօրինակ, «Կրասնոտարսկիէ Իդվեսթիա»ն երկրամասում երկրորդ ազդեցիկ թերթն է՝ 52-58 հազար տպաքանակով։ Իսկ կեդրոնի բոլոր հրատարակութիւնների ընդհանուր տպաքանակը հասնում է 270 հազարի։

ՏԻԳՐԱՆ ԹԱԼԱԴԵԱՆ. - Մեր այցելութեան հիմնական նպատակն է կրասնոտարցիներին ծանօթացնել Հա-

Այս դիմակայութեան տեղափոխումը Վրաստանի ներքաղաքական կեանքից ներս շատ աւելի սուր ու բախումային դրսեւորում ունի, քան նոյնի առկայութիւնը Հայաստանում ու Ղարաբաղում, քանզի կապուած է այդ երկրի ներսում առկայ կենտրոնախոյս միտումների եւ միջեղային տարածայնութիւնների հետ։ Ուստի ստեղծուած իրավիճակում Հայաստանն ու Ղարաբաղը իրաւունք չունեն իադալ մէկ տարբերակով, ասուարեգից դուրս մղել միւս տարբերակի կրողը հանդիսացող ուժերին ու գործիչներին։ Ուստի մենք ունենք ոչ թէ աշխարհաքաղաքական ընտրութեան տարբերակների բախումը (հեւարտնած է - Այաշիծէ բանալեքը) ներքին յառակտման աղբիւրի վերածելու, այլ հեկց դրանով մեր դիւանագիտութեանը լրացումից։ Ըւժ ու ամրութիւն հաղորդելու հնարաւորութիւն։

Այսպիսով, ինչպէս Վրաստանի, այնպէս էլ Հայաստանի շուրջ ստեղծուող աշխարհաքաղաքական իրավիճակը դրսեւորում է մօտակայ հանգուցալուծման ակնյայտ միտումներ՝ առաջինում՝ ներքաղաքական սուր բախման ու իւր դիմակայութեան, երկրորդում՝ ներքաղաքական կեանքի կտրուկ վերաշիւժացման տեսքով։ Երկու երկրները յայտնում են արտաքին ազդակներին դիմակայելու երկու տարբեր մոտէլների կիրաւման նախաշմին, որոնցից ե՛ւ մէկը, ե՛ւ միւսը շղթայական հակադդեցութիւն է առաջացնելու։ Հայաստանը բերես արտաքնապէս աւելի խոցելի է թւում իր հարեանից, սակայն ներքնապէս աւելի ամուր է եւ հնարաւորութիւն ունի դիմանալ ու սուպսել մինչեւ յարգ կը դառնայ, թէ արհեստակնօրէն սրուող իրավիճակում, այնուամենայնիւ ո ըն է գերիշխող միտումը։ Իսկ այդ միտումները կարող են լինել ընդամենը երկուսը՝ ա) արդեօք սրուող աշխարհաքաղաքական մըցակցութիւնը յանգեցնելու է տագնապի նոր գօտիների առաջացմանը եւ հների վերաբացմանը, թէ՛, բ) դրա արդիւնքում յաջողուելու է վերջնականապէս բացել անդրկովկասեան միջանցքը Արեւմուտքից եւ դրանով իսկ շըջափակել Հայաստանն ու Ղարաբաղը։

Այդ միտումներից առաջինի յաղթանակի դէպքում Ղարաբաղեան հակամարտութեան կարգաւորումը նորից կորցնելու է իր հրատապութիւնը։ Աշխարհաքաղաքական առումով ստեղծուելու է երկու Անդրկովկաս՝ իրենց տարբեր նախաիրութիւններով։ Երկրորդ միտումի յաղթանակը, ընդհակառակը՝ յանգեցնելու է մէկ միասնական՝ ու բաց Անդրկովկասի ձեւաւորմանը եւ կղզիացող Հայաստանին երկակյումս «կամաւոր - յարտադիր» սկզբունքով մատուցուող կարգաւորման տարբերակի յաղթանակին։ Ստացւում է, որ մեզ մատուցուող կարգաւորման տարբերակի հանդէպ մեր դիրքորոշման յստակեցնումը միաժամանակ եւ կախուած է եւ կախուած չէ մեզանից։ Հնարաւորինս աւելի շատ ժամանակ շանելու, հանգուցալուծ-

մանը սուպսելու ունակութիւնը ստեղծուած իրավիճակում՝ շարունակում է մնալ որպէս միակ հնարաւոր քաղաքականութիւն։

ՍԱՐԳԻՍ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

«Հայոց Աշխարհ»

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԴԱՐՔԱՆԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՆԿՈՒՄԸ ԵՎ ԴԱՐՔԱՆԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՆԿՈՒՄԸ

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Հայաստանի խորհրդարանական խմբակցութեան հրաւերով վերջերս Հայաստան ժամանած էին Ռուսիոյ Կրասնոտար շրջանի շարք մը ազդեցիկ լրատուական միջոցներու ղեկավարներէն կազմուած պատուիրակութիւնը։ Ստորեւ կը ներկայացնենք «Հայոց Աշխարհ» օրաթերթին այս առիթով ունեցած հարցազրոյցը պատուիրակութեան նախագահ, «Կրասնոտարսկիէ Իդվեսթիա» տեղեկատուական կեդրոնի տնօրէն Վեաչեսլաւ Սմէլոխայի եւ Կրասնոտարի մէջ հրատարակուող «Երկրամաս» թերթի գլխաւոր խմբագիր Տիգրան Թաւադեանի հետ։

Իսկ ի՞նչպէս է ապրում Կրասնոտարի երկրամասի հայ համայնքը, որքանո՞վ է կազմակերպուած ներհամայնքային կեանքը։

Պ.- Այսպէս ասեմք, առանձին վերցրած իւրաքանչիւր Հայ ընտանիք համեմատաբար լաւ եւ բնականոն է ապրում։ Բայց հիմնականում կենտրոնացած իրենց անձնական կարիքների վրայ եւ սահմանափակուած անձնական հետաքըքութիւններով։

Զաւօք, երկրամասի Հայ համայնքը շատ վատ է կազմակերպուած, չնայած շուրջ 40 հասարակական կազմակերպութիւններ կան, որոնք միաւորուած են հայկական ընկերութիւնների ընկերակցութեան մէջ։ Բայց նրանց գործունէութիւնը բաւական թոյլ է։

Միւս կողմից, եթէ առանձին վերցրած հայերը շատ լուրջ տնտեսական, հասարակական, նոյնիսկ՝ քաղաքական դերակատարութիւններ ունեն երկրամասում, ապա դա թիչ է անդրադառնում համայնքի ընդհանուր կեանքի վրայ։ Ձեռյառ այդքան խոշոր համայնք ենք, բայց թէկուզ մէկ ներկայացուցիչ չունենք երկրամասային Տումայում, ինչն ուղղակիօրէն մեր անկազմակերպուածութեան հետեւանքն է։

Հ. - Ի՞նչ էք կարծում, Հայաստանը յիւտք է ինչ-որ դեր իրալայն համայնքի կազմակերպուածութեան հարցում։ Արդեօք յիւտական յաշտօնեաների հետ հանդիպումների ժամանակ մտադիր էք բարձրացնել այդ հարցերը։

ԱՐՄԷՆ ՅԱԿՈԲԵԱՆ
Ծար.ը էջ 8

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԱՂՈՒԹՆԵՐ

ԳՐԻԳՈՐԻՈՊՈՒԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԱՂԹՕՃԱԽԻՆ ԱՐԱԳ ԲԱՐԳԱԲԱՃՈՒՄԸ, ԱՅՆՈՒՀԵՏԵԻ ՏԿԱՐԱՅՈՒՄԸ ԵՒ ԱՆՇՔԱՅՈՒՄԸ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՏԻՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԻՆԵՐՈՒՆ

Գրիգորիոպոլի հայկական գաղթածախի իր կազմաւորումէն՝ 1792-ին ետք արագօրէն բարգաւաճեցաւ, զարգացաւ եւ Ռուսական կայսրութեան հարաւարեւմտեան ամէնէն բարգաւաճ շրջանը դարձաւ:

Գաղթածախը շարունակեց բարգաւաճիլ մինչեւ ԺԺ. դարու կէսերը, որմէ ետք սկսաւ տկարանալ, ռուս ու մոլտաւացի վերաբնակիչներ հաստատուեցան հոն եւ անիկա կորսնցուցիւ հայեցի ղիմագիծը, այնուհետեւ հայկական ինքնավարութիւնը անհետացաւ, իսկ խորհրդային կարգերու հաստատումէն ետք գաղթածախը անշրջացաւ:

ԳՐԻԳՈՐԻՈՊՈՒԻ ԲԱՐԳԱԲԱՃՈՒՄԸ

Գրիգորիոպոլի հիմնադրութենէն անմիջապէս ետք նշանաւոր դարձաւ իրրեւ առեւտրական մեծ կեդրոն. արդարեւ, քաղաքին հայ վաճառականները, օգտուելով ռուսական կառավարութեան 1796-ին տրամադրած նիւթական փոխառութենէն, 95 հոգիէ բաղկացած առեւտրական ընկերութիւն կազմեցին: Այս ընկերութիւնը տակաւին նոր Ռուսական կայսրութեան միացումէ առջ շրջանին առեւտրական առաջին կազմակերպութիւնը դարձաւ եւ մեծ դեր ունեցաւ հարաւային Ռուսիոյ մէջ առեւտրի զարգացման ու այլ երկրներու հետ առեւտրական կապերու հաստատման:

Այսպէսով Գրիգորիոպոլի մէջ հարուստ եւ ազդեցիկ առեւտրականներու դասակարգ մը կազմաւորուեցաւ, այս առեւտրականները սկիզբը թրքական, մոլտաւական եւ վայսխական շուկաներուն հետ սկսան առեւտուր ընել, բայց այնուհետեւ մտան նաեւ ռուսական շուկաներ:

Ռուսական կառավարութիւնը իր հարաւային նահանգները եւ նոր գրաւուած շրջանները շէնքերուն պատակով հայ վաճառականներուն առջեւ ապտ առեւտուրի ու ձեռնբերեցութեան լայն սապարն էր բացաւ: Այսպէսով Գրիգորիոպոլի հարուստ առեւտրականները լայն կապեր հաստատեցին ռուսական հարուստ շուկաներուն հետ, ուր անոնք կը վաճառէին բամբակեայ, բրդեայ եւ մետաքսեայ հիւսուածեղէն, ինչպէս նաեւ հացահատիկ: Իսկ յարաբերաբար աւելի մանր առեւտրականներու գործունէութեան դաշտը Մոլտաւիոյ եւ Վալախիոյ շուկաներն էին, ուր անոնք կը վաճառէին պատրաստի հագուստեղէն, թրքական ծխախոտ, գինի, ձուկ, ալիւր եւ այլ մթերքներ:

Առեւտուրի զարգացումը եւ ռուսական շուկաներու հետ շփումը պարկ տուաւ տեղական արտադրութեան զարգացման: Ռուսիոյ մանածագործական կեդրոններուն հետ սերտ կապը նպաստեց Գրիգորիոպոլի մէջ հիւսուածեղէնի արդիւնաբերութեան ստեղծման: Այսպէսով հիմք դրուեցաւ մանածագործական արդիւնաբերութեան, որ մեծապէս նպաստեց հայկական գաղութի բարգաւաճման: Արագօրէն զարգացաւ նաեւ կաշեգործութիւնը, եւ Գրիգորիոպոլ հարաւային Ռուսիոյ կաշի արտադրութեան գլխաւոր կեդրոններէն մէկը դարձաւ: Հիմնական նաեւ ճարպի մշակման եւ մոմի գործարաններ:

Օգտուելով միջավայրի բնական բարենպաստ պայմաններէն՝ Գրիգորիոպոլի մէջ զարկ տրուեցաւ սափեանի արտադրութեան, եւ ԺԺ. դարուն արդէն սափեանի արտադրութեան վեց գործարաններ կային հոն:

Գրիգորիոպոլի ձեռնարկեցին նաեւ երկրագործութեան եւ անասնաբուծութեան. զարգացաւ յատկապէս եգներու ու ձիերու բուծանումը եւ անոնց վաճառքը: Գրիգորիոպոլի մինչեւ իսկ ձիաբուծական գործարան հաստատեցին: Վասիլեկա գիւղին մէջ Աստուծոյ երկուստեք կառուցուեցին շուկաներ, որոնցմէն շուկաները անասնաբուծութեան յատկացուեցան:

Գրիգորիոպոլի բարգաւաճումը նկատուի ունեւնալով՝ տեղացի մոլտաւացի ու ռուս փոքրթիւ անհատներ կամ ընտանիքներ սկսան հոն բնակու-

թիւն հաստատել, բայց՝ հայկական տեղական իշխանութեան համամտութիւնը ստանալէ ետք միայն եւ ենթակայ լոյսով հայկական քաղաքային իշխանութեան:

Գրիգորիոպոլի առեւտրական կեանքին ու բարգաւաճման մէջ կարեւոր տեղ ունէին տեղական տնտեսականները, որոնց ընթացքին այստեսակ ապրանքներու առուծախ կ'ըլլար շրջակայ ռուսական ու մոլտաւական գիւղերու ու քաղաքներու բնակիչներուն հետ: Այդ տնտեսականներուն լայն հնարաւորութիւն կար մանաւանդ անասուններու առեւտուրի համար: Միաժամանակ անասուններ կը գնէին սպանդի համար: Մորթուած անասունը կը մշակուէր Գրիգորիոպոլի ճարպի գործարանին մէջ:

Մոտաւոր տուեալներով, միայն ճարպի ամէնամեայ վաճառքէն ստացուած եկամուտը կը հասնէր տասնչորս հազար ռուբլիի, իսկ միսի արդիւնաբերութենէն ստացուած եկամուտը՝ եօթը հազար ռուբլիի:

Յիշենք, որ ճարպի գործարանին արտադրութիւնը կը ղրկուէր Օտեսա եւ Օտեսայի նաւահանգիստէն կ'արտահանուէր արտասահման, գլխաւորաբար՝ Անգլիա:

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԳՊՐՈՅԻՆ ՀԻՄՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

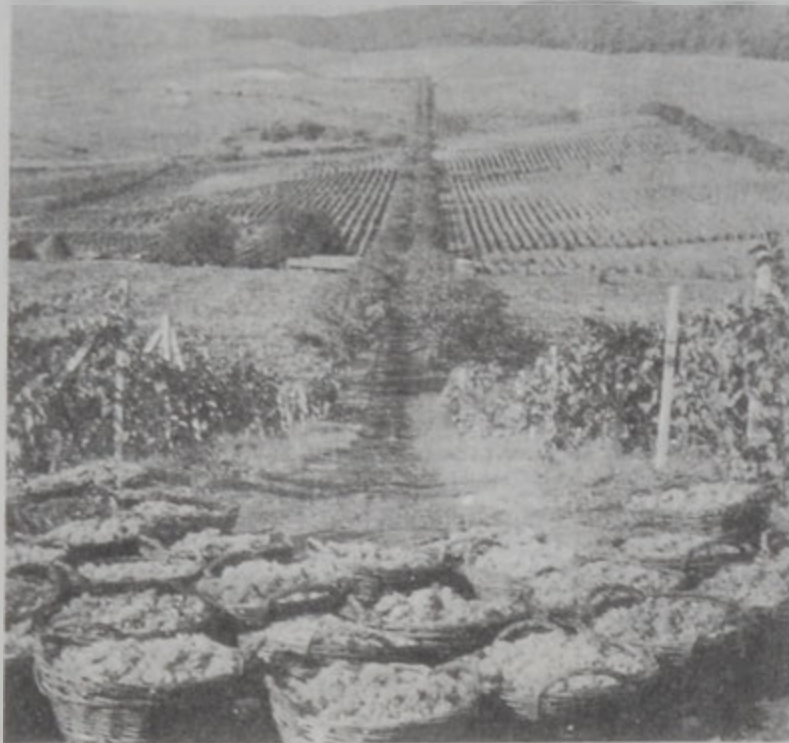
Գրիգորիոպոլի հայութիւնը, հայրենիքէն հեռու եւ ռուսական ու մոլտաւական շրջաններու մէջ ապրելով հանդերձ, ամբողջն պահած էր հայեցի տոհմիկ նկարագիրը, սերտ կապեր ունէր մայր հայրենիքին հետ եւ հայրենիքի իւրաքանչիւր անցուղարձ ու իրադարձութիւն լայն արձագանք կը գտնէր գաղութին մէջ. ԺԺ. դարուն սկիզբը մանաւանդ զգալիօրէն աշխուժացաւ հասարակական կեանքը:

Այս ժամանակ նորահաս սերունդի պատիարակութեան եւ ազգապահպանութեան համար անհրաժեշտութիւն դարձած էր հայկական դպրոցի մը գոյութիւնը, եւ 1806-ին կրօնական ու հասարակական գործիչ Մանուկ Կիւմիւշ-խանեցիի ջանքերով ծխական դպրոց բացուեցաւ, ուր դասաւանդութեան նիւթերն էին՝ հայերէն լեզու, թուարանութիւն եւ այլ անհրաժեշտ գիտելիքներ: Այս դպրոցը Գրիգորիոպոլի մշակութային կեանքին մէջ մեծ դեր ունեցաւ:

ԵԿԵՂԵՅԱԿԱՆ ՊԱՅՔԱՐՆԵՐ ԵՒ ԳՐԻԳՐՈՐԻՈՊՈՒԻ ՀԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Գրիգորիոպոլի հայութեան կեանքին մէջ մեծ դեր ունեցաւ ԺԺ. դարու առաջին տարիներուն ծայր առած եկեղեցական պայքարը:

Արդարեւ, Ղուկաս Կարնեցի կաթողիկոսի վախճանումէն ետք (27 Դեկտեմբեր 1796) կաթողիկոս ընտրուեցաւ Պոստոյ պատրիարք Դանիէլ Աւուր-մանեցի, բայց Ռուսիոյ հայոց առաջնորդ Յովսէփ արքեպիսկոպոս Արդուութեան, ռուսական կառավարութեան օժանդակութեամբ, Բարձրագոյն Դրան չեղեալ յայտարարել տուաւ Դանիէլի ընտրութիւնը հաստատող ֆերմանը եւ յաջորդեց իր ընտրութիւնը, սակայն չլքեցին չհասած, թիֆլիսի մէջ յանկարծամահ եղաւ: Այնուհետեւ կաթողիկոս ընտրուեցաւ Դանիէլ Էնեգեթցի. հակառակ այս իրողութեան սակայն, Դանիէլի կուսակիցները 1802-ին գայն կաթողիկոս օծեցին Բագրեւանդի մէջ եւ մերժեցին ձանչնալ Դանիէլի ընտրութիւնը: Այս ժամանակ Պայագիւրի փաշան Դանիէլը յանձնեց Դանիէլի, որ կայանաւորեց գայն չլքեցին մէջ: Ռուսական կառավարութիւնը, իր կարգին, Լապրեաններուն եւ Ռուսիոյ հայոց առաջնորդ Եփրեմ արքեպիսկոպոսի միջնորդութեամբ անվաւեր նկատեց Դանիէլի ընտրութիւնը եւ երեւանի

Տնւթը գետի հովիտը, նշանաւոր՝ իր այգիներով

պարսիկ խանէն պահանջեց իրեն յանձնել Դանիէլը: Մինչ այդ սակայն շահին կարգադրութեամբ Դանիէլ Մարաղա արքեպիսկոպոս:

Այս ժամանակ հանրային կարծիքը երկուքի բաժնուեցաւ, եւ Դանիէլի ու Դանիէլի կուսակիցներուն միջեւ բուռն պայքար մը սկսաւ:

Այս պայքարներուն մէջ գործն դերակատարութիւն ստանձնեց յատկապէս Գրիգորիոպոլի հայոց առաջնորդ Գրիգոր Եպիսկոպոս Զաքարեան՝ իրրեւ Դանիէլի կուսակից: Այսպէսով, քանի մը տարի շարունակ գրիգորիոպոլիներու ազգային կեանքը խռովեցաւ այս պայքարին պատճառով, մինչեւ որ 1807-ին, ռուս-պարսկական պատերազմին՝ ժամանակ, պարսկական կառավարութիւնը սիրաշահելու համար հայերը գահ բարձրացուց Դանիէլը:

ՊԵՏԱՐԱԳՐՈՅ ՌՈՒՍԻՈՅ ԿՅՈՒՄԸՆ ԵՏՔ

Գրիգորիոպոլի հայութեան հասարակական, մշակութային ու հոգեւոր կեանքին մէջ կարեւոր դեր ունեցաւ այն իրողութիւնը, որ 1806-1812-ի ռուս-թրքական պատերազմի աւարտին, Պուրէշի հաշտութեան դաշնագիրով ամբողջ Պետարպոլիս (Գրիգորիոպոլ) Պետարպոլի արեւելեան շրջանին մէջ կը գտնուէր) Օսմանեան կայսրութեան նէն անցաւ Ռուսիոյ: Արդէն հայկական փոքրիկ համայնքներ կային Քիշնեւի, Պենտիւի եւ այլ շրջաններու մէջ: Այսպէսով Գրիգորիոպոլի հայութիւնը հնարաւորութիւն ունեցաւ աւելի սերտ յարաբերութիւն հաստատելու այդ շրջանի հայութեան հետ եւ կազմակերպուել իրրեւ առանձին թեմ՝ բաժնուելով ռուսահայոց թեմէն:

Այսպէսով, նոյն տարին իսկ՝ 1812-ին ստեղծուեցաւ Պետարպոլիս հայոց թեմը, եւ Քիշնեւ առաջնորդական կեդրոն դարձաւ: Գրիգորիոպոլի հայոց հովիւը՝ Գրիգոր արքեպիսկոպոս Զաքարեան Պետարպոլիս առաջնորդ ընտրուեցաւ: Քիշնեւի եւ Գրիգորիոպոլի մօտիկութիւնը եւ յարաբերական կապի դիւրութիւնը նպաստեցին ազգային, եկեղեցական, հասարակական եւ հոգեւոր կեանքի աշխուժացման:

Յիշենք, որ Պետարպոլիս թեմը ընդարձակ կայունածնէր ձեռք ձգեց եւ հարուստ ու ինքնաբաւ դարձաւ:

ՌՈՒՍ - ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱՋՄԸ ԵՒ ԳՐԻԳՐՈՐԻՈՊՈՒԻ ՀԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

1826 Յուլիսին ծայր առաւ ռուս-պարսկական պատերազմը, երբ Արաս Միլլիգայի վաթսուն հազարնոց բանակը ներխուժեց Ռուսական կայսրութեան սահմաններէն ներս՝ ղէպի Արցախ եւ Նախիջեւան եւ յառաջացաւ աւելի խորերը: Հայկական հողի վրայ բուռն կռիւներ սկսան:

Այս ժամանակ Ներսէս Եպիսկոպոս Աշտարակեցիի եւ Յարութիւն Այաժ-դարեանի նախաձեռնութեամբ հայկական կամաւորական գունդեր կազմուեցան, եւ հայութիւնը ամէնու-

րեք կամաւորներ ու նիւթական օժանդակութիւն սկսաւ տրամադրել ռուսական բանակին:

Գրիգորիոպոլի հայութիւնը, որ յանձին իր ներկայացուցիչներուն սերտ կապեր ունէր հայրենի ժողովուրդին հետ եւ մօտէն կը հետեւէր ղէպքերու հոլովոյթին, գործն աջակցութիւն ցոյց տուաւ պատերազմին եւ բաւական լայն օժանդակութիւն տրամադրեց ռուսական բանակին:

Պատերազմը աւարտեցաւ 1828-ին, Ռուսիոյ յաղթանակով, եւ թուրքմենչայի դաշնագիրով Ռուսիոյ անցան Երեւանի ու Նախիջեւանի խանութիւնները եւ Օրտուպատի գաւառը, եւ մեծ թիւով հայեր Պարսկաստանէն անցան Ռուսական կայսրութեան սահմաններ:

ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՏԿԱՐԱՅՈՒՄԸ

Գրիգորիոպոլի տնտեսական կեանքը 1830-ական տարիներուն սկսաւ անկում ապրիլ ռուսական կառավարութեան ներքին քաղաքականութեան պատճառով. արդարեւ, ելեւմուտքի նախարար Քանքրին մաքսային մարդին մէջ հիմնական փոփոխութիւններ կատարեց, որոնց հիմամբ Գրիգորիոպոլի հայերը զրկուեցան անաքս առեւտուր ընելու իրաւունքէն. բան մը, որ մեծ հարուած հասցուց գրիգորիոպոլի առեւտրականներուն:

Այդ նոյն ժամանակաշրջանին Օտեսան եւ Քիշնեւ սկսան արագօրէն բարգաւաճիլ եւ առեւտրական ու արդիւնաբերական կեդրոններու վերածելի: Այս պայմաններուն տակ գրիգորիոպոլի մեծ առեւտրականներն ու արդիւնաբերողները իրենց գործունէութիւնը տեղափոխեցին Օտեսա եւ Քիշնեւ, ուր այլեւս իրենց համար գործունէութեան շատ աւելի լայն սապարկ էր կար, քան՝ իրենց հայրենի քաղաքին մէջ:

ՄՈՒՏԱԲԱՅԻՆԵՐՈՒ ԵՒ ՌՈՒՍԵՐՈՒ ՀԱՍԱՏՈՒՄԸ ԳՐԻԳՐՈՐԻՈՊՈՒԻ ՄԷՋ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԱՆՀԵՏԱՅՈՒՄԸ

Մոլտաւացի ու ռուս անհատներ եւ շատ փոքրածիւ ընտանիքներ արդէն

«ԱԻԵԼԻՆ, ՔԱՆ ԻՆՔՆԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ...»

Շարունակուած 5րդ էջէն

կանութեան վերջին իրադարձութիւնները եւ զարգացումները, ԵԱՀԿի պատասխանատուութեան գօտում զրոնուող անվտանգութեան խնդիրները լուրջ փոփոխութիւնների են ենթարկուել: Խիստ անհրաժեշտ է դարձել ձգնաժամերի կանխման նոր մօտեցումների ստեղծումը: Կարծում եմ, որ Պոլիսում կը հաստատուի ԵԱՀԿի դերի ուժեղացման անհրաժեշտութիւնը՝ Եւրոպայում կայունութեան պահպանման գործում:

Միաժամանակ, զագաթաժողովը հիանալի հնարաւորութիւն է ընձեռում պետութիւնների ղեկավարներին՝ անձնական հանդիպումներ եւ երկկողմանի հարցերի վերաբերեալ բանակցութիւններ անցկացնելու առումով:

Շատ հնարաւոր է, որ Պոլիսում կայանալիք զագաթաժողովի ընթացքում միմեան հանդիպումների արդիւնքում հնարաւոր լինի որոշակի առաջընթացի հասնել նաեւ զարարաղեան հակամարտութեան կարգաւորման գործում:

Հ. - Հայ պաշտօնեաները բազմիցս յայտարարել են, որ Հայաստանի արտաքին քաղաքականութիւնը վերջին շրջանում աւելի աշխուժ եւ հզօր է դարձել:
Պ. - Հայաստանի արտաքին քաղա-

կային Գրիգորիոպոլի մէջ, բայց 1840-ական տարիներուն աստիճանաբար սկսաւ աճիլ անոնց թիւը: Այդ նոյն տարիներուն ծերակոյտին որոշումով արտօնութիւն տրուեցաւ անոնց ընտրելու իրենց ներկայացուցիչները Գրիգորիոպոլի դատական ու քաղաքային Տումային մէջ:

Նորարեակ մոլտաւացիներն ու ռուսերը յայտնով սկսան բազմանալ ու ազդեցիկ դառնալ քաղաքին մէջ, այս ժամանակ ալ ռուսական դպրոց բացուեցաւ ու ռուս ուղղափառ եկեղեցի կառուցուեցաւ հոն: Այսպէսով, նախապէս գուտ հայաբնակ քաղաքը սկսաւ կորսնցնել իր հայկական աւանդական դիմագիծը:

1860-ական տարիներուն ռուսական պետական կառույցներուն մէջ հիմնական վերափոխումներ սկսան կատարելի, որոնք շարունակուեցան 1870-ական տարիներուն. այս վերափոխութեան պատճառով Գրիգորիոպոլի հայոց ինքնավարութիւնը աստիճանաբար սկսաւ անհետանալ ու ի սպառ ջնջուեցաւ:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԻ ՎԵՐԱՇԽՈՒԺԱՅՈՒՄ

Այս ժամանակ, հակառակ քաղաքին նախկին հայեցի դիմագիծի աղարտման, տնտեսական դիրքերու տկարացման եւ ինքնավարութեան անհետացման, հայ կեանքը սկսաւ վերաշխուժանալ:

Այսպէս, Դանիէլ Ծահինեանցի նախաձեռնութեամբ 1868-ին հոն բացուեցաւ Սրբուհեան դպրոցը, որ ամբողջ Ռուսիոյ մէջ հայկական իգական առաջին դպրոցը դարձաւ:

Հայ համայնքը քաղաքին եւ անոր շրջակայ հայաբնակ երկու գիւղերուն հայեցի դիմագիծը եւ ազգային կեանքը պահպանելու ու գայն վերաշխուժացնելու մտահոգութեամբ սկսաւ քայլեր առնել. ստեղծուեցան հոգաբարձութիւններ եւ բարեգործական ընկերութիւններ, որոնք կրթական, մշակութային ու բարեսիրական կարեւոր դեր կատարեցին:

ԳԱՂԹՕՃԱԽԻՆ ԱՆՇՔԱՅՈՒՄԸ ՆՈՐԱՐՈՒՅԻՆ ԿԱՐԳԵՐՈՒ ՀԱՍԱՏԱՏՈՒՄԸՆ ԵՏՔ

Խորհրդային Միութեան կազմաւորումէն ետք Գրիգորիոպոլի մէջ հայ կեանքը աստիճանաբար սկսաւ խամրիլ, կազմալուծուեցան հայկական համայնքային կառույցներն ու կազմակերպութիւնները, եւ փակուեցան դպրոցներն ու եկեղեցիները:

Գրիգորիոպոլ 1924-ին Մոլտաւիոյ հանրապետութեան կազմին մէջ մտաւ: Անկաւ այլեւս կորսնցուցած էր իր տնտեսական ու վարչական նշանակութիւնը, ինչ որ աւելի եւս արագացուց հայերու գաղթը: Ներկայիս, հաւաստի տուեալներու համաձայն, այլեւս հայ համայնք չկայ Գրիգորիոպոլի մէջ:

ԱՄՊԵՏ ՄԱՆՃԻԿԵԱՆ

ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԱԾ 5ՐԴ ԷՋԵՆ

«Ազգային մէջ ազգային կամ առեւտրական ծանուցումներ հրատարակել փափաքողները կը խնդրուի ծանուցումին բնագիծը բնութագրել գիտով (հաստատութեան պարագային) նախընտրաբար պաշտօնական թուղթի վրայ, եւ հաստատուած) ներկայացնել «Ազգային» ծանուցումներու գրասենեակը:

Գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն

ՄԱՐԴՈՒ ՆԵՐՔԻՆ ԺԱՄԱՑՈՅՑԸ 24 ԺԱՄՈՒԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑՈՎ ՄԸ ԿԸ ԳՈՐԾԷ

Մեր կեանքին մէկ երրորդ տեւողութիւնը քննալով կ'անցնենք եւ առանց քուենի պիտի չկարենայինք ապրիլ: Քուենի ժամանակամիջոցը, որ ամէն գիշեր կը կրկնուի, մեր կենսակշիւթեան ընդհանրական վկայութիւնն է: Արթնութիւն - քուն փոփոխութիւնը անոր ամէնէն բացառաւոր երեւոյթն է, սակայն ինքնին քունը կշռութիւնը ենթակայ է:

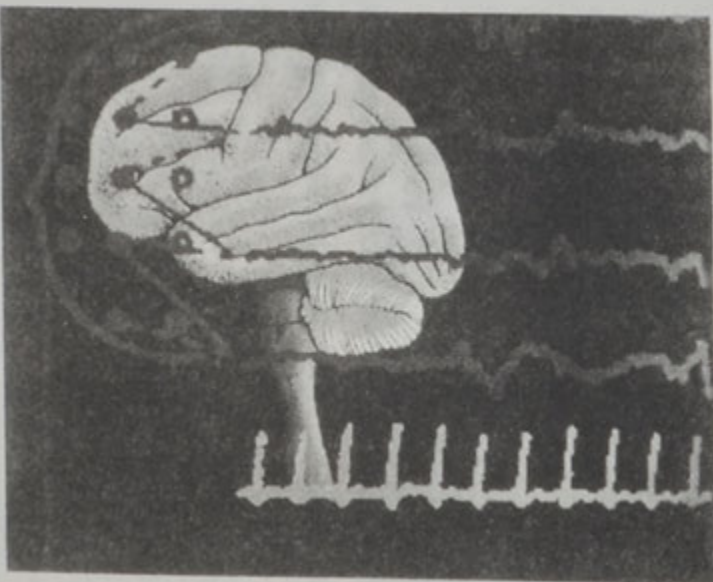
Արդարեւ, քունը բաղկացած է հանգրուաններէ՝ որոնք գիշերուան ընթացքին երեքէն վեց անգամ կը կրկնուին, եւ որոնց մէկ իւրաքանչիւրը բաղկացած է

խորունկ քունէ եւ մասամբ փարատքաւ քունէ:

Գիտնականները սկսած են աւելի լաւ հասկնալ քունի դերը: Հասարակաց տեսակէ տրայն է, թէ քունը արթնութեան վիճակի վնասները կը դարձնէ:

Սակայն, կ'ըսեն կարգ մը հետազոտողներ, քունը անհրաժեշտ է ուղեղին համար եւ ո՛չ մարմնին մնացեալ բաժիններուն: Ուղեղային վերանորոգման համար դանդաղ, խորունկ քունը անհրա-

ԱՄԷՆ ԻՆՉ ՈՒՂԵՂԷՆ ԿԱՆԵԱԼ Է

Ուղեղն է. որ կ'որոշէ, թէ ե՛րբ պէտք է քնանանք: Մասնագետներ գիշերուան ընթացքին անոր գործունէութեան փոփոխութիւնները եւ գործուն կամ հանգստացող գոտիները յայտնաբերած են: Ելելտրական գործունէութեան արձանագրութիւնը կարելիութիւն կու տայ մեր ուղեղներուն մէջ տեղի ունեցող գաղտնիքները գտնելու:

ԱՆՁԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՆԱԿԱՆ ԺԱՄԱՑՈՅՑԸ ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ԳՈՐԾԷ

Գիտնականները գտած են գաղտնիքը տալիս քննական ժամացոյցին, որ կարգ մը մարդոց կարողութիւն կու տայ մօտաւորապէս իրենց ուշած ժամուն արթնանալու:

Գերմանիոյ Լուպթը համալսարանի հետաւոտողներ կ'ըսեն, թէ այն ականաւորութիւնը, որ քունը որոշ ժամանակի մը վերջ պիտի գտնէ, արեւան մէջ ատենադրութիւնը հորմոնի համեմատութիւններու աճը կը պատճառէ:

«Նէյշըր» թերթին մէջ լոյս տեսած տեղեկագիրի մը մէջ անոնք կ'ըսեն, թէ ուսումնասիրած են 15 երիտասարդ եւ առողջ կամատներու քունը:

Կամատները անկողին կը դրկուէին կէս գիշերին եւ անոնց կ'ըսուէր, թէ գիշեր մը առտուան 6:00ին պիտի արթնան, եւ թէ երկու այլ գիշերներ մինչեւ ժամը 9:00ը կրնան քնանալ:

Հետաւոտողները խաբած են կամատները, պանոնք «երկար քունի» գիշերներէն մէկուն ընթացքին 3 ժամ կանուխ արթնացնելով:

Երբ կամատները ենթադրած են, թէ ժամը 6:00ին պիտի արթնան, անոնց ատենադրութիւնը փոփոխի համեմատութիւնները սկսած են ժամը 4 ու կէսէն սկսեալ բարձրանալ, այսինքն՝ շատ աւելի կանխահասօրէն, երբ կ'ականաւէին քանի մը ժամ աւելի քնանալ:

Նշեալ հորմոնը այլապէս կ'արտադրուի գեղձերու կողմէ՝ իբրեւ ճնշումի հակադարձութիւն: Հետաւոտողները կ'ըսեն, թէ արթնանալէ առաջ անոր արտադրութիւնը թերեւս ցուցանիշ է արթնանալու ճնշումին անգիտակցաբար կանխումին:

Երկու տեսակի քունէ՝ նախ՝ դանդաղ քունը (թեթեւ եւ խորունկ), ապա՝ փարատքաւ քունը: Դանդաղ եւ խորունկ քունին ընթացքին, մեր մարմինը եւ մանաւանդ մեր ուղեղը հանգիստ վիճակի մէջ կը գտնուին: Փարատքաւ քունի ընթացքին մեր մարմինը կը հանգստանալ, սակայն մեր ուղեղը նոյնքան գործուն է, որքան՝ արթնել վիճակի մէջ: Երազներու արձանագրութիւնը մասամբ կը բացատրէ ուղեղային այս գործունէութիւնը:

Ինչ ալ լոյսայ մեր քունի տեւողութիւնը, պէտք ունինք «կենսական նուազագոյնի» մը՝ բաղկացած մասամբ դանդաղ

Միւս կողմէ, կը թուի, թէ քունը հիմնական դերակատարութիւն ունի տեղեկութիւններ հասկնալու եւ գանձաք յիշողութեան մէջ գեղեցիկ, ինչպէս նաեւ՝ զգացական հակակշիւթին մէջ: Փարատքաւ քունը այս մակարդակին կը գործէ եւ հաւանական կրկնաւոր, որ դանդաղ, խորունկ քունին հետ գործակցութիւն մը կը հաստատուի: Քունը փոփոխութեանց կ'ենթարկուի անհատի մը կեանքի ամբողջ տեւողութեան:

Գիտնականներ ներկայիս կը փորձեն հասկնալ մարդու ներքին ժամացոյցի գործելաձեւը՝ կարենալ բացատրելու համար,

թէ օրինակ ինչո՞ւ տարեցները նուազ կը քնանան:

Այս խնդրով նորագոյն ուսումնասիրութեանց արդիւնքները կ'ըսեն, թէ մարդու ներքին ժամացոյցը կը գործէ ճշգրիտ ժամանակացոյցով մը, որ 24 ժամ եւ 11 վայրկեանի տեւողութիւն ունի:

Անականալ այս յայտնաբերումը կը հակասէ այլ ուսումնասիրութիւններ, որոնց համաձայն մարդկային ժամացոյցը աւելի 25 ժամ տեւողութեան կը մօտենայ, կ'ըսեն Հարվըրտ Մետիքըլ Սթուէր եւ Պոսթրին Պրիկիլմէ Էմո Ուիլմը՝ Լոս-Անջելեսի գիտնականները: Անոնք ուսումնասիրութեան մը ընթացքին կրցած են ճշգրիտ տարեց եւ երիտասարդ կամատներու ներքին ժամացոյցը, որուն տեւողութիւնը երկու պարագաներուն 24 ժամ եւ 11 վայրկեան է:

Տեքս Զարլոյ Սեյլոր կ'ըսէ, սակայն, որ տարեց մարդիկ առաւտունը աւելի կանուխ կ'արթնան, որովհետեւ այն ժամերը, որոնց ընթացքին անոնք կարողութիւն ունին գիշերուան լաւ քուն մը արձանագրելու՝ համեմատաբար իրենց ներքին ժամացոյցին, շատ աւելի սահմանափակ են:

Հետազոտողներ տակաւին կ'փորձեն հասկնալ, թէ ներքին ժամացոյցը ի՞նչպէս կը կանոնաւորուի եւ ընթացք կ'առնէ:

Արեգակային լույսը աչքերու ճամբով ազդեցութիւն ունի, սակայն ի ծնկ կողմ անասուններ եւ մարդիկ ունին կանոնաւոր ժամացոյց մը, որ ըստ բաժմիւ ուսումնասիրութեանց,

մաձայն, նոյնիսկ ֆիլիսթինա լոյսը եւ պատկերասփիւռի արտադրած լույսին չափ տկար լոյս մը կրնայ քուն - արթնութիւն չըջանը փոփոխութեան ենթարկել, եւ թերեւս այդ գծով պէտք է փնտռել տարեցներու քունի հարցերը:

ԼՈՅՍԸ ԶԳԱՅՈՂ ՓՐՈԹԷԻՆ ՄԸ ԲՈՒՆԸ ԿԸ ՀԱԿԱԿՈՒԷ

Յուլիսին Մէսէչուսէցի ձեռքը Լոս-Անջելէսի մէկ բաժանմունքին հետազոտողները կ'ըսին, թէ գտած են լոյսը գագաթնագոյն փորթէին մը՝ Քրիփթըրով, որ այս փորթէիններուն հետ կը գործէ մարմնին ներքին ժամացոյցը հակակշիւթու համար: Տեքս Սթիվին Ռիփրթ կ'ըսէ, թէ յայտնաբերումը կրնայ կարեւոր անդրադարձ ունենալ անոնց վրայ, որոնց կեանքը իրարանցում կ'արձանագրէ, երբ քունի ձեւերը կը փոխեն: Ան կ'ականարկէ ժամանակի շատ տարբեր գոտիներ ճամբորդողներուն, աշխատաւորներուն, որոնք մերթ ընդ մերթ գիշերները կ'աշխատին, ինչպէս նաեւ՝ Ալյասկայի հիւսիս-արեւելեան տափաստաններուն, որոնց ներքին ժամացոյցը իր կշռութիւնը ամբողջովին կը փոխէ:

«Ել» թերթին մէջ լոյս տեսած տեղեկագիրի մը մէջ հետազոտողը կը յայտնէ, որ եթէ յայտնաբերումը գործադրուեցէն, աշխատեալներուն միջոց մը գտնուի, կարելի պիտի լոյսայ ներքին ժամացոյցը տարբեր հանգրուաններու համար:

ժայն շատ արագօրէն ճշգրիտ:

Այնպէս ինչպէս իսկական ժամացոյց մը ժամը ճշգրտօրէն կը պահէ համաձայն իր ներքին գործընթացին ու կրնայ ճշգրիտ ժամանակին որոգտի մը մէջ՝ կոճակ մը դարձնելով, նոյն ձեւով կենսաբանական ժամացոյցի ներքին գործընթացը կրնայ լոյսին միջոցով ճշգրիտ, կ'ըսէ Պեննսիլանիա Մէլլ թերթի խմբագիրը:

ԱՆՔՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՆԱԿԱՆ ՏԵՍԱԿ ՄԸ

«Խենթ կովու» հիւանդութիւն եւ ուղեղային այլ հիւանդութիւններ պատճառող անբնական փորթէիններ նոր յայտնաբերում են անբնական մահացու տեսակի մը կապուած են վերջերս: Ամերիկացի հետազոտողներ «Նիւ Էնկլընտ Ճըռնըլ օֆ Մետիսիք» Մայիսի թիւին մէջ կը գրեն, թէ փրիոնները, որոնք հիւսիս-արեւելեան տարածքներէն, յայտնաբերուած են մահացու եւ մահացու հիւանդութիւն պատճառած են 44 տարեկան տղամարդու մը: Նման պարագաներ ընդհանրապէս ժառանգական են, սա-

Քունի դերերէն մէկը մարմնի հանգստութիւնն է, սակայն ասիկա ամէնէն կարեւոր դերը չէ, կ'ըսեն մասնագէտներ: Խորքին մէջ, երբ կը քնանանք, մարմինը արթուն վիճակի ընթացքին կատարածէն տարբեր բան կ'ընէ: Անկախ այլ կեանք կը վարէ: Մասամբ այս միւս կեանքէն վերաբերումն է, որ տանջանք կը պատճառէ անոնց, որոնք քնանալ չեն կրնար:

Հաճախեցումը կերպով ջրոտի սկսած են, եւ ան քայլելու դժուարութիւն ունեցած է: Անոր յիշողութիւնը վատթարացած է եւ մէկ տարուան ընթացքին անուշադիր թիւերով միայն

ԻՆՉՊԷՍ ԼԱՒ ՔՆԱՆԱԼ

Մասնագէտներու համաձայն, դեղերու դիմելէ առաջ անհրաժեշտ է տրամաբանութեամբ առաջնորդուիլ: Առողջ կեանք մը եւ քունը խանգարող սովորութիւններու կանխարգիւծումը օգտակար են: Կարգ մը միջոցառումներ... եթէ կարելի ըլլայ պանոնք իրապրօնը:

- Պառկիլ միայն այն ատեն, երբ քնանալու կարիք կը պահուի:
- Անկողինին մէջ չկարդալ կամ պատկերասփիւռ չդիտել:
- Անկողինէն ելլել եթէ 10 վայրկեանէն կարելի ըլլայ քնանալ, կամ երբ գիշերուան ընթացքին արթննալ անձը:
- Պառկիլ եւ մասնաւոր անկողինէն ելլել միշտ նոյն ժամերուն (առաւօտուն շատ երկար չքնանալ):
- Օրուան ընթացքին քնանալ:
- Լաւ ներքնակ մը՝ ոչ շատ կարծր, ոչ շատ կակուղ ունենալ:
- Ժամը 7:00էն ետք ֆիզիքական կամ մտային չափաւանգում զործունէութիւն չունենալ:
- Անշուշտ ուշ ժամերուն սուրճ, թէյ, ռոգալից ըմպելիներ եւ ծանր ընթրիքներէ պոչաւնալ եւ քնանալէ առաջ զաւաթ մը կաթ խմել:

Կայն վերոնշեալ պարագային բժիշկները ժառանգական ուրեւեկ կապ չեն գտած: Չոհրաստի-ճանաբար քունի հարցեր դիմագրաւելու 16 ամիս ետք մահացած է:

16 ամիս ետք մահացած է իրականութեանց միջեւ կապ չեն գտած: Չոհրաստի-ճանաբար քունի հարցեր դիմագրաւելու 16 ամիս ետք մահացած է:

Միջեւ վերջերս շատ փոքր թիւեր անոնց, որոնք հարիր տարեկանէն աւելի կ'ապրէին: Ներկայիս անոնց թիւը հետզհետէ կը բարձրանայ այնքան որ հետազոտողներ կ'ըսեն, թէ միջեւ հարիր տարեկան ապրիլը այլեւս այնքան ալ իրապատուի երեւոյթ մը չէ: Ծառակնշնակաճ եւ այսուհանդերձ այն երեւոյթը, որ անոնք ընդ-

ՀԱՐԻՐԱՄԵԱՅ ԱՌՈՂՁ ԱՆՁԵՐ

հանգալէն աւելի առողջ են, քան 80 տարեկան անձեր ու անոնք պայծառաւոր են:

Ըստ կարգ մը տուեալներու, մարդոց մօտ մահերու հասնւածութիւնը աստիճանաբար կը բարձրանայ միջին տարիքէն միջին շուրջ 80 տարեկան: Սակայն այս տարիքէն ետք մահուան հասնւածութիւնները անոնց մահուան կ'արձանագրեն:

110 տարեկանէն ետք մահերու հասնւածութիւնը դարձեալ 80 տարեկանի հասնւածութեանց կը հասնի: 90 կամ 95 տարեկանէն ետք շատեր տոկուն առողջութիւն կ'արձանագրեն: Իբրեւ խմբակ՝ անոնք աւելի առողջ են, քան 10-15 տարի աւելի երիտասարդ անձեր: Կը թուի, թէ անոնք, որոնք բաւարար ուժեղ են 95ի հասնելու, բաւարար ուժ կ'ունենան անոնք քանի մը տարի աւելի ապրելու: Անոնց կարեւոր մէկ հասնւածութիւնը առողջ կը մնայ եւ մտային կարողութեանց տեղ՝ միջին մահէն կարճ ժամանակ տեղ:

Հարվըրտ թժշկագիտական համալսարանի գիտնականներէն տեքս թոմս Փրոյզ կ'ըսէ, թէ փոխանակ վնասներ կուտակելու, հարիրաւնայ տարեկան հասածներ - զանոնք կը թափաբերող կոճակէն սահող շուրջ մահուան: Փրոյզ եւ տեքս Մարքըրի Սիլվըր հարիրաւնայ անձերու մասին ուսումնասիրութիւն մը կը գլխաւորեն Մ. Նա-հանգներու մէջ: Անիկա միակ ուսումնասիրութիւնն է, որ 100 տարեկան եւ աւելի մարդոց բնակչութեան վրայ հիմնուած է: Անիկա 1994էն ի վեր հետեւած է Միւնխենի 6 քաղաքներու մէջ 460 հազար հոգիի եւ ուսումնասիրած՝ իրաքանչիւր անձ, որ 100 տարեկանի հասած է: Գիտնականները ցարդ հետեւեալ հետաքրքրական տուեալները գրած են.

- Մահաբանագործն ուսումնասիրած 169 հարիրաւնագրուած երեքը քաղցկեղ դիմագրաւած է:
- Կիներու համեմատութիւնը շատ աւելի բարձր է (80 առ հարիւր), քան տղամարդոց: Կիներուն մեծամասնութիւնը բնաւ չէ անուսնացած: Սակայն տղամարդիկ շատ աւելի առողջ են, քան կիները, միջինը 85 տարեկանին ճիշդ հակառակ երեւոյթը կը պարզուի:
- Սննդականոնի կամ ֆիզիքական արագացմանը մահացութեան տուեալներ ի յայտ չեն եկած: Կարգ մը մարդիկ միայն բնականաւոր, ուրիշները մեծ քանակութեամբ կարմիր միս կ'ուտեն: Կարգ մը անձեր արագիկ են, ուրիշները որեւէ արագացի չեն հետեւիր:
- Ուսումնասիրումը անձերու մօտ անձնագրութեան միակ յատկանշը, զոր կը բաժնեն, այն է, թէ անոնք կարողութիւն ունին ճշգրտութեամբ ազդու ձեւով դիմագրալու: Իբրեւ խմբակ անոնք անոյն քան ճշգրտութեամբ արագաւաճ են, քան ուրիշները, սակայն կը թուի, թէ անոնք կեանքի տաճարակներէն դիմաւորուող ցաւը կարողութիւն ունին:
- Անձերէն հիմնական յայտնաբերումը ո՛չ թէ մահաբանագրութեանց մէջ, այլ ընդհանուր պատկերի մէջ պէտք է փնտռել: Կ'ըսեն մասնագէտներ: Կարգ մը մարդիկ չափազանց տարեց կը դառնան առողջական լաւ փոփոխութեամբ, եւ անոր պատճառը որոշ չափով խորհրդատու կը մնայ:
- Գերմանիոյ Մարք Փլանք Հիմնարկի հետազոտողներէն Միլս Կլաուիլը, որ Դանիոյ մէջ կատարուող ուսումնասիրութեան մը կը մասնակցի, անցած տարի տարի յայտնած է, թէ երկար կեանքը անհրաժեշտ է քաղաքական, քաղաքական կեանքի արագացման համար մահ մը գոյութիւն ունի, եւ թէ տարեկան աւելի ու աւելի մեծ թիւով մարդիկ կը մահանան՝ հասնելով այդ սահմանին:

ՏԱՐԵՑ ՈՐԳԱՆ ՄԱՐԳԳԱՅՅԻՆ ԾԵՐՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆԵՐԻ ԿԸ ՀԱՅԹԱՅՅՈՒՆ

Սեռորհապոյի իւրեանց, փոքրիկ որդ մը՝ լատիներէ կերպար անունով մը, բնականաւորապէս անհրաժեշտ է անոնց կեանք մը կ'ապրի: Գնդաւորի գոյութիւնը կը մեծութեամբ այս որդը արեւոր մէջ կը գոյաւորուէ իրմէ աւելի փոքր մանրէներով սնանկելով: Մանրէներէն շուրջ երկու-երեք քաւաթ ետք խոր ծերութեան մէջ բնական կերպով կը մեռնի: Սակայն Ս. Իւլիանի մասին Գոթապոյի հետազոտութիւնները ցոյց կու տան, թէ անոր կեանքի տեւողութիւնը կրնայ կրկնապատկուիլ միակ ծիւց մը փոխելով: Ասիկա ծերութեան գործընթացի հակադրութեան մէջ անհրաժեշտ է քննարկել եւ կրնայ օր մը գործադրելի մարդոց վրայ: Զաւիթորիա համալսարանի կենսաբանական տնօրէն Դասախոս Սիմոն Բենիդեկ կ'ըսէ, թէ այս որդին համար ծերութեան գործընթացը անխափառի չէ: Ենթադրեմք, թէ կրնանք մարդոց գնէլ այն, ինչ որ կրնանք որդերուն ընել, դիտել կու տայ ան: Բենիդեկ եւ անոր խմբակը գտած են, թէ որդին տաք-2 ծիւց գործունէութիւնը կ'ստեղծելով՝ որդը կրնայ կրկնապատկել աւելի երկար ապրիլ՝ համալսարանը «երիտասարդ», առողջ մեթապոլիսմը պահելով: Այժմ գիտեմք, թէ որդը իր սեփական տեսակի մահուան ծիւց ունի, եւ թէ անիկա կ'արագացնէ ծերացման գործընթացը, կ'ըսէ հետազոտողը:

Պատրաստեց՝ Ս. Ա. ՊԱՅՏԱՆԻՆ Աղբիւրներ՝ «ՈՐԹՈՐԸ» եւ «ԻՆՏԵՐՆԵՐՆԵԼԸ ԼԵՐԸԸ ԹԻՐԻՊԻՆԸ»

ՏԱՐԵՑՆԵՐ ՊԵՏՔ Է ԲԱՆԵ ԱՌՈՂՁ ՄԻՏՔ ՄԸ ՊԱՇՊԱՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ինչո՞ւ համալսարանի հետաւոտողներ կ'ըսեն, թէ ուղեղի կարգ մը բաժինները յատկապէս խոցելի են ծերութեան, եւ այդ բաժինները կ'ապ ունին ծրագրումի, գործունէութեան անհրաժեշտութիւնը:

Արթըր Զրէյմըր եւ անոր գործակիցները «Նէյշըր» թերթի Յուլիսի համարին մէջ կը գրեն, թէ տարեցները կրնան «գործադիր հակակշիւթ» այս բաժինները աւելի գործունէ դարձնել ախտաբանական քննարկներով:

Խմբակը 60էն 75 տարեկան 124 հոգի ուսումնասիրած է 6 ամսւան ժամանակաշրջանի մը ընթացքին: Անոնց մէկ մասը ախտաբանական քննարկներու (օրինակ՝ քայլելի) հետեւած է, միւս մասը՝ ոչ ախտաբանական քննարկներու (օրինակ՝ սրբեղիկի):

Հետաւոտողները գտած են, թէ անոնք, որոնք ախտաբանական քննարկներու հետեւած են, «գործադիր հակակշիւթ» կարիքը ունեցող պարտականութեանց գործադրութեան մէջ բարելաւում արձանագրած են՝ բաղադրած միւս խմբակին:

Գիտնականները կը շեշտեն սակայն, որ մարդկանք ամէն ինչ ընժող միջոց չէ:

ԷՕ ԿԵՆՍԱՆԻԹԻ ՊԱԿԱՍԸ՝ ՅԻՇՈՂՈՒԹԵԱՆ ԿՈՐՈՒՄՏԻ ԿԱՊՈՒՄՇ

Տարեցներու մօտ ԷՕ կենսաբանական համեմատութիւններ կրնան յիշողութեան կորուստի կապուած ըլլալ, կը յայտնեն մասնագէտներ:

Ինտիմա համալսարանի հետաւոտողներ կ'ըսեն, թէ ուսումնասիրած են այլ անխոցելիութեան, ինչպէս՝ Ա եւ ՍԷ կենսաբանութեան, պէթա-քարտիւնը, եւ չեն գտած ԷՕ կենսաբանութեան հետեւող կապը:

Ընդհանուր անբարար սննդաբանական մը անհրաժեշտ է անոր յիշողութեան հաւանական տուեալ մը կը նկատուի:

Շուրջը, սալորը եւ կենսաբանութեան հարուստ այլ նիւթեր նախապէս կապուած են մտային արթնութեան:

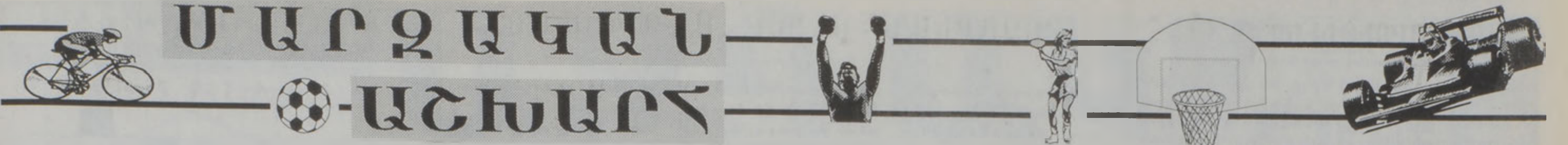
Ուսումնասիրութիւնը, որ երկարած է 6 տարուան վրայ, չէ ճշդացնել, թէ ԷՕ կենսաբանութեան յիշողութեան կորուստի պատճառը, թէ հետեւանքն է:

Ս. Իւլիան, որ ծիւցաբաններու կողմէ անխոցելիութիւն վայելող հետազոտութեան առարկա է, արդէն բազմաթիւ տեղեկութեանց դուր քաղած է մարդկային հիւանդութեանց մասին՝ շարադրաւոր քաղաքակրթութեան:

Մայիսի Գոլիսիպիա համալսարանի հետազոտողները կողմէ այլ ուսումնասիրութիւններ կը ձեւեն, թէ որդին մօտ գտնուած է յատուկ անգիւստ, որ անոր բնիկները կը պաշտպանէ քննարկական վնասակար ճիւղերէն, ինչ որ կեանքի տեւողութիւնը ճշգրիտ այլ տուեալ մըն է:

Պատրաստեց՝ Ս. Ա. ՊԱ

ՀԱՄԱՍԱՐԱԲԱԿԱՆ ԳՐԴ ԽԱՂԵՐ.
ՅՈՒԹՊՈԼԻ ՄՐՅԱՇԱՐՔ

ԼԻԲԱՆԱՆ 3-1 ԱՐԴԻՒՆՔՈՎ
ՏԱՊԱԼԵՑ ՅՈՐԴԱՆԱՆԸ

Յորդանանի մէջ կայացող համաարաբական 9րդ խաղերու ֆութպոլի մրցաշարքին Բ. հանգըրւանի իր առաջին ճակատումին, երէկ Լիբանանի ազգային խումբը 3-1 արդիւնքով (կիսախաղ՝ 1-0) սքանչելի յաղթանակ մը տարաւ հիւրընկալ Յորդանանի դէմ, յետ շատ լաւ խաղարկութեան: Լիբանանեան կապմը ունեցաւ ներդաշնակ խաղարկութիւն եւ տպաւորեց ըոյրը: Օրումս աստղը եղաւ Հայասմ Զէյն, որ նշանակեց Լիբանանի 3 կոլերը: Լիբանանի այս յաղթանակը շատերու կողմէ անակնկալ նկատուեցաւ, սակայն անիկա արժանի էր յաղթանակին, որովհետեւ շատ աւելի լաւ խաղցաւ քան մրցակիցը, որ հակառակ բազմահապար իր համակիրներուն, որոնց շարքին՝ Ապտալլա թագաւորն ու Ռանիա թագուհին, չկրցաւ դիմադրել լիբանանեան յարձակումներուն:

Բ. հանգըրուանի մրցումները, որոնք տեղի կ'ունենան երկու իմբակով, իւրաքանչիւրը՝ 4 խումբ, կը սպասուին ըլլալ տաք ու հետաքրքրական: Գլխաւոր թեկնածուն կը նկատուի Իրաք, որ Վօրաւորագոյն կապմն է մրցաշարքին: Անիկա մաս կը կապմէ Ա. իմբակին՝ Լիբանանի, Յորդանանի եւ Օմանի կողքին: Բ. իմբակը բաղկացած է Ա. Մ. Էմիրութիւններու, Պաղեստինի, Սուրիոյ եւ Լիպիոյ կապմերէն:

Երէկ, Ա. իմբակի միւս մրցումը՝ Իրաքի եւ Օմանի միջեւ աւարտեցաւ 3-0 Իրաքի յաղթանակով, իսկ Բ. իմբակէն ներս Ա. Մ. Էմիրութիւններ - Պաղեստին մրցումը աւարտեցաւ 1-0 Պաղեստինի յաղթանակով, իսկ Սուրիա - Լիպիա ճակատումը աւարտեցաւ 1-1:

Յաջորդ մրցումները տեղի պիտի ունենան վաղը՝ Զորեքշաբթի օր: Լիբանան պիտի ճակատի Օմանի դէմ, Իրաք՝ Յորդանանի, Պաղեստին՝ Սուրիոյ, իսկ Լիպիա՝ Ա. Մ. Էմիրութիւններու:

ԱԹԼԵԹՈԼՈԳ. ԱՇԽԱՐՀԻ ԴՐԴ ԱԽՈՅԵԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՎՈՐՈՆԻՆ ԲԱՐՁՐՈՒԹԻՒՆ
ՑԱՏԿԵԼՈՒ ՈՍԿԻ ՄԵՏԱԼԱԿԻՐ

Սեւիյալի մէջ (Սպանիա) կայացող աթլետիկայի աշխարհի Դրդ ախոյեանութեան 3րդ օրուան մրցումներուն, երէկ արձանագրուեցան 3 կարեւոր իրադարձութիւններ:

Տղոց բարձրութիւն ցատկելու մրցումին, ռուս Վիաչեսլաւ Վորոնին չահեցաւ ոսկի մետալը՝ ցատկելով 2,37 մետր: Քանատացի Մարք Պոստելյ արժանացաւ արծաթ մետալին (2,35), իսկ գերմանացի Մարթին Պոստելյան (2,32):

Աղջկանց մէկ քայլ ոստումին, սպանացի Նիուրքա Մոնթալյօ Դ,06 մետր ցատկեց եւ խլեց ոսկի մետալը: Իտալացի Ֆլորան Մէյ չահեցաւ արծաթ մետալը (6,94 մետր), իսկ ամերիկացի Մարիոն Ճոնզ՝ պրոնկը (6,83 մետր):

3000 մետր լիքիվըէլլիւն, քենիացիք անգամ մը եւս եղան անտեղիտալի: Քրիսթոֆֆր Քոքսէյ արժանացաւ ոսկի մետալին, իսկ Քրիսթֆֆր արծաթին: Մարոքցի Ալի Ազիլ չահեցաւ պրոնկ մետալը:

3րդ օրուան աւարտին, մետալներու պատկերը հետեւեալն է.

	ՈՍԿԻ	ԱՐԾԱԹ	ՊՐՈՆԶ
1.- Միացեալ Նահանգներ	4	1	1
2.- Գերմանիա	2	1	1
3.- Ռուսիա	2	0	0
4.- Քենիա	1	1	0
5.- Յրանոս	1	0	0
6.- Սլովակիա	1	0	0
7.- Քանադա	0	2	0

ԵՔՐՈ - 2000. ՉՏՈՒՄԻ ՄՐՅԱՇԱՐՔ

ԽՐՈՒԱԹԻԱ - ՄԱԼԹԱ 2-1

Եւրօ - 2000ի վտումի մրցումներուն զօով, Ը. իմբակէն ներս, Չաղիլէյի մէջ Խրուաթիա 2-1 արդիւնքով պարտութեան մատնելէ ետք Մալթան, գրակեց պարագլուխի դիրքը՝ մէկ կետի առաւելութիւն մը ունենալով Եուկոպաիոյ վրայ: Խրուաթիա անկայն կատարած է 6 մրցում, մինչ Եուկոպաիա՝ 4:

20 հապար համակիրներու ներկայութեան, Մարիօ Սթանիշ (34րդ) եւ Չվոնիմիր Սոլո (55րդ) նշանակեցին Խրուաթիոյ կոլերը, իսկ Տաիւտ Բարապոթ՝ Մալթայի կոլը (61րդ):

Ստորեւ՝ Ը. իմբակին դասաւորումը.

	ՄՐՅ.	ԿԵՏ	ՆՇ.	ՍՏ.
1.- Խրուաթիա	6	11	10	7
2.- Եուկոպաիա	4	10	8	1
3.- Ալիը	4	9	8	1
4.- Մակեդոնիա	5	7	9	6
5.- Մալթա	7	0	4	24

Ստորեւ մնացեալ մրցումներուն յայտագիրը. Սեպտ. 1 Ալիը - Եուկոպաիա Սեպտ. 4 Խրուաթիա - Ալիը Սեպտ. 5 Եուկոպաիա - Մակեդոնիա Սեպտ. 8 Մալթա - Ալիը Սեպտ. 8 Մակեդոնիա - Եուկոպաիա Հոկտ. 10 Խրուաթիա - Եուկոպաիա Հոկտ. 10 Մակեդոնիա - Ալիը

ԼՈՂԱՐՇԱԻ. ՀԱՍՍԱԻԱՂԱՂԱԿԱՆ ԱԽՈՅԵԱՆՈՒԹԻՒՆ

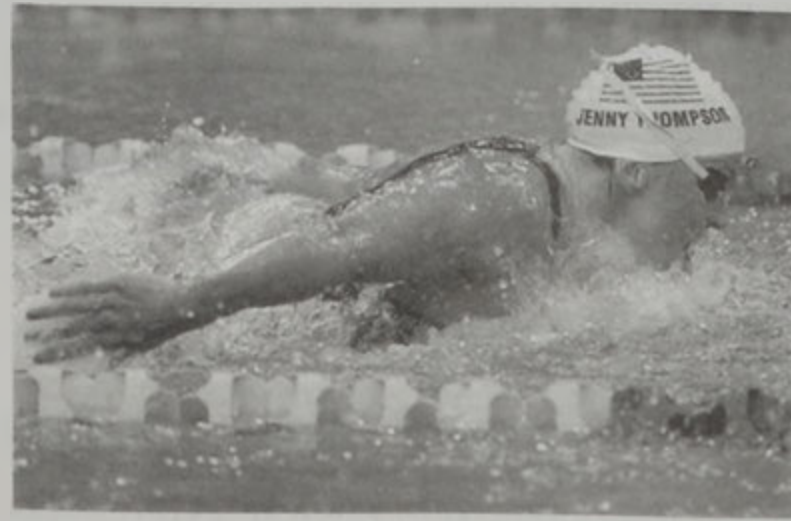
ԹՈՐՓ, ՇԷՅՆԶ ԵՒ ԹՈՄՍԸՆ ԱՇԽԱՐԻ
ՆՈՐ ՄՐՑԱՆԻՇՆԵՐ ՇԱՍՏԱՏԵՑԻՆ

Լողարշաւի համախաղաղական ախոյեանութեան, որ տեղի կ'ունենայ Սիտինի մէջ, երէկ 3 այլ մրցանիշներ հաստատուեցան:

16 տարեկան աւստրալիացի Իան Թորֆ, որ նախանցեալ օր 400 մետր ազատ լողի աշխարհի նոր մրցանիշ հաստատած էր, երէկ արձանագրեց 200 մետր ազատ լողի մրցանիշ մը (1'46"34): Նախկին մրրցանիշը կը պատկանէր անոր ազգակիցին՝ Կրանթ Հաքթի:

Ամերիկացի 26 տարեկան Ճենի Թոմսըն արձանագրեց աղջկանց 100 մետր թիթեռնիկ ոճի մրցանիշ մը՝ կոտրելով ազգակից Մէյրի Միկրրի 18 տարի առաջ հաստատած մրցանիշը (1981ին): Թոմսըն, որ Ողիմպիական 5 ոսկի մետալ չահած է, արձանագրեց 57" 88 արդիւնք մը:

Հարաւային ամերիկեցի Փեննի Հէյնց արձանագրեց աղջկանց 100 մետր ոլրաւ լողի մրցանիշ՝ 1' 6" 52 արդիւնքով: Ան բարելաւեց իր մրցանիշը: 24 տարեկան յուզողողուհի Նորա անգամն է, որ այս մարզին մէջ ինքն իր մրցանիշը կը բարելաւէ...

Ճենի Թոմսըն՝ մրցումի պահուն

Փեննի Հէյնց

ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԻ, ՀՈԼԱՆՏԱՅԻ,
ՊԵԼՃԻՔԱՅԻ ԵՒ ՍԿՈՎՏԻՈՅ
ԱԽՈՅԵԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ

● ՓՈՐԹՈՒԳԱԼԻ ֆուրպոլի - ախոյեանութեան 1999 - 2000 եղանակի բուզման մրցումին, ախոյեան Փորթո Կաւաարութեան մէջ սկսաւ եղանակը, երբ 1-1 արդիւնքով հեռացաւ Պոստելյանի դաշտէն: Հակառակ անոր, որ 2րդ վայրկեանին կարմիր քարտ ստացաւ շապիւս Մարիօ Ժարտէյ (որ անցեալ եղանակին 36 կոլ նշանակած էր իր կապմին հետ) բացաւ մրցումին հաշիւը, սակայն կորուսեւ վայրկեաններուն Օկոսթէն Աիինֆուլ նշանակեց իր կապմին հաւասարութեան կոլը: Պոստելյան Բ. կիսախաղը գրեթէ ամբողջութեամբ տաք մարզիկի կողմ շարունակեց, երբ խնդրապատ Փորթո Սոսա իր երկրորդ դեղին քարտ ստանալով դաշտէն վտարուեցաւ:

Իր կարգին, Սփորթիկ Լիպոն 2-2 արդիւնքով հաւասարութիւն մը արձանագրեց նոր Ա. դասակարգ բարձրացած Սանթա Բալալի հետ, այս վերջինիս դաշտին վրայ: Մանչեսթր Եուկոպաիոյ նախկին բերդապահ Փիթըր Շմայքը, որ իր առաջին մրցումը կը կատարէր Սփորթիկի հետ, արդէն իսկ Ա. կիսախաղին երկու կոլ ստացած էր իր բերդէն ներս, երբ խորիւէ Կամպոս նշանակեց իր Սանթա Բալալի երկու կոլերը (22րդ եւ 42րդ): Էտմիլսոն Փիմէնթա (53րդ) եւ Ալպարո Արոսա (64րդ) նշանակեցին Սփորթիկի կոլերը: Փիմէնթա, 29րդ վայրկեանին չէր կրցած փենսիլի մը իր նպատակին հասցնել:

Փորթոյի եւ Սփորթիկ Լիպոնի նման հաւասարութիւն արձանագրեց նաեւ Պենֆիքա, որ 1-1 արդիւնքով հեռացաւ Ռիօ Աէի դաշտէն: Պենֆիքայի արձանագրած հաւասարութիւնը, սակայն, եղաւ աւելի դժուար, որովհետեւ անիկա վերջին կէս ժամը մրցումը շարունակեց ինքնարգիլով, երբ խուէ Բալալսոն եւ Ռոնալտո Կուիտո կարմիր քարտ ստացաւ: Սերճօ Նունէս նշանակեց Պենֆիքայի կոլը (9րդ), իսկ Ռիօ Հէնրիքէ՝ Ռիօ Աէի հաւասարութեան կոլը (29րդ):

● ՀՈԼԱՆՏԱՅԻ ֆուրպոլի ախոյեանութեան 2րդ հանգրուանի մրցումներուն, Փ.Ս.Վ. Այնտիւլըն, Ֆէյնուրտ Ռոքերամ եւ Ալաքս Ամսթերտամ արձանագրեցին իրենց երկրորդ յաղթանակները, յաջորդաբար պարտութեան մատնելէ ետք Ժերմինալ Պիւրշոքը (2 - 0) եւ Լիերսը (3 - 0): Ֆ. Ք. Պիւրշոքի կոլերը նշանակեց 3րդ եւ 66րդ վայրկեաններուն, իսկ Այնտիւլըն՝ 5րդ, 14րդ (փենսիլով) եւ 83րդ վայրկեաններուն:

Մեքլէնի եւ Սքաւտար Լիեմ կրեցին այս եղանակի իրենց երկրորդ պարտութիւնները: Առաջինը 2 - 0 արդիւնքով պարտուեցաւ Ղէնթէն, իսկ երկրորդը՝

նագրեցին իրենց երկրորդ յաղթանակները:

Փ.Ս.Վ. Այնտիւլըն 6-1 արդիւնքով յաղթական վերադարձաւ Վիթու Անիւէ-մի դաշտէն: Այս վերջինը մրցումը աւարտեց տաք մարզիկով, երբ Միշէյ Քրիք 65րդ վայրկեանին կարմիր քարտ ստացաւ: Անտիւլտ Պրոկիթը (15րդ եւ 35րդ), Էսնըս Զապիլ (45րդ), Ռոլո վան Նիսթըլը (49րդ) փենսիլով եւ 85րդ եւ Տիմիթրի Խոլիով (80րդ) նշանակեցին Փ.Ս.Վ. կոլերը, իսկ Փիեռ վան Հոյտոնք՝ Վիթու «որք» կոլը (37րդ):

Ֆէյնուրտ Ռոքերամ 4-0 արդիւնքով պարտութեան մատնեց Բամպուրը: Անիկա իր առաջին մրցումին ալ 4-0 արդիւնքով պարտութեան մատնած էր իր մրցակիցը՝ Տէն Պաշը: Իկոր Քորնէե (4րդ), Էլըրի Քալլո (48րդ) եւ Պոնս վիւթիւր Քալլո (63րդ եւ 78րդ) նշանակեցին Ֆէյնուրտի չորս անպատասխան կոլերը:

Ալաքս Ամսթերտամ 6-2 արդիւնքով պարտութեան մատնեց Մասսթրիխթը, որ այսպիսով կրեց այս եղանակի իր երկրորդ պարտութիւնը: Ռիշըրտ Քնոփըր հէթրիք իրագործեց (21րդ, 24րդ եւ 51րդ), իսկ Ռիշըրտ Ռիքշիկ (56րդ), Պրալլի Լաուտրուի (61րդ) եւ Տէնի (76րդ) նշանակեցին մնացեալ կոլերը: Էմերսոն (41րդ) եւ Քենէթ Փերէս (86րդ) նշանակեցին Մասսթրիխթի կոլերը:

Սփաթա Ռոքերամ կրեց եղանակի իր երկրորդ պարտութիւնը, 3 - 1 արդիւնքով պարտութեան հեռանալէ ետք Հիլեմիլիւնի դաշտէն:

● ՊԵԼՃԻՔԱՅԻ ֆուրպոլի ախոյեանութեան 3րդ հանգրուանի մրցումներուն, Ֆ. Ք. Պիւրշոք եւ Այնտիւլըն արձանագրեցին եղանակի իրենց երկրորդ յաղթանակները, յաջորդաբար պարտութեան մատնելէ ետք Ժերմինալ Պիւրշոքը (2 - 0) եւ Լիերսը (3 - 0): Ֆ. Ք. Պիւրշոքի կոլերը նշանակեց 3րդ եւ 66րդ վայրկեաններուն, իսկ Այնտիւլըն՝ 5րդ, 14րդ (փենսիլով) եւ 83րդ վայրկեաններուն:

Մեքլէնի եւ Սքաւտար Լիեմ կրեցին այս եղանակի իրենց երկրորդ պարտութիւնները: Առաջինը 2 - 0 արդիւնքով պարտուեցաւ Ղէնթէն, իսկ երկրորդը՝

նր՝ Մուսթրոնէն (2 - 0):

Պեյնթիքի իրաւարար Ամաուս Անտիւն, որ եղանակի բացման մրցումին չորս անգամ գործածած էր իր կարմիր քարտը եւ հինգ փենսիլով ստացած Ռիշըրտ Կէնք մրցումին (6 - 6), յաղթելիւ շաքարներուն աւելի ցած դասակարգերու մրցումներ պիտի սուլէ. քիչ մը «հանդարտելու» համար, մինչեւ որ Պեյնթիքի իրաւարարներու յանձնախումբը վճռէ, թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ անոր պատիժը:

● ՍԿՈՎՏԻՈՅ ֆուրպոլի ախոյեանութեան 4րդ հանգրուանի մրցումներուն, Ռէյնճըրլ արձանագրեց այս եղանակի իր չորրորդ յաղթանակը, 4 - 1 արդիւնքով պարտութեան մատնելէ ետք Տանտի Եուկոպաիոյ: Քլաուտիօ Ռէյնս (22րդ), Ճիւլիանի վան Պրոնքիտը (50րդ), Ռոն Ուալս (59րդ) եւ Ռոնի վիտմար (76րդ) նշանակեցին Ռէյնճըրլի կոլերը, իսկ Ճէյսըն Տը վոս (87րդ) Տանտի Եուկոպաիոյ միակ կոլը:

Սեյթիք 2 - 1 արդիւնքով պարտութեան մատնեց Տանտին, երբ Հէնրիք Լարսըն մրցումի աւարտէն երկու վայրկեան առաջ նշանակեց իր կապմին յաղթանակի կոլը: Սթէֆան Մահէ նշանակած էր Սեյթիքի եւ մրցումին առաջին կոլը (68րդ), իսկ Լի Եարփ Տանտիի հաւասարութեան կոլը (86րդ): Սեյթիք մրցումը աւարտեց տաք մարզիկով, երբ վիտար Ռիշթը 85րդ վայրկեանին կարմիր քարտ ստացաւ:

Սեյթիք այժմ երեք կետով ետ կը մնայ պարագլուխի դիրքը գրաւող Ռէյնճըրլին, երեք յաղթանակ արձանագրելէ եւ մէկ պարտութիւն կրելէ ետք: Ռէյնճըրլի նման ցարդ անպարտելի է նաեւ Հիլեմիլըն, որ անցեալ շաբաթակերթին 1 - 1 արդիւնքով հաւասարութիւն մը արձանագրեց Սեյթի Ճոնսընի հետ: Անիկա արձանագրած է յաղթանակ մը եւ երեք հաւասարութիւն:

Վերջին դիրքը գրաւող Ալպըրտին, կրեց այս եղանակի իր չորրորդ պարտութիւնը, 3 - 0 արդիւնքով պարտութեան հեռանալէ ետք Հարթի դաշտէն: Անիկա ո՛չ միայն որեւէ կետ չէ կրցած հաւաքել, այլ չէ յաջողած ոչ իսկ կոլ նշանակել չորս մրցումներուն ընթացքին: Անիկա իր բերդէն ներս ստացած է 12 կոլ:

ՃԱՏԲԱԿ ԱՇԽԱՐՀԻ ԱԽՈՅԵԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՎԼԱՏԻՄԻՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ
ՄԻԱՐՏԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԴԱՆԴԻՊՈՒՄԸ
ՄԻԱՐՏԵՑ ՊԱՐՏՈՒԹԵԱՄԲ

Ճատրակի աշխարհի ախոյեանութեան աւարտական մրցումը, որ տեղի կ'ունենայ Լաւ Վեկասի (Մ. Նահանգներ) հուշակաւոր «Սիլվերզ Փէլէյս» պանդոկ-քաղցնոյ սրահին մէջ, սկսաւ երէկ: Առաջին հանդիպումին (ընդամէնը 6 հանդիպում), հայաստանցի Վլատիմիր Յակոբեան հակառակ ճերմակ քարերով խաղալու առաւելութեան, տեղի տուաւ ռուս մրցակից Ալեքսանտր Խալիֆմանի դիմաց, որ կիրարկեց յարձակողական ռազմավարութիւն մը. մինչ Յակոբեանի խաղարկութիւնը այդքան ալ աշխուժ չէր. ան անցաւ պաշտպանողականի եւ ընկրկեցաւ (հաստատուեց)՝ Արմէնիսի:

Երկրորդ հանդիպումը տեղի կ'ունենայ այսօր եւ Յակոբեան կը ճակատի սեւ քարերով:

ԴԱՄԱՅԱՅԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ
ԽԱՂԵՐՈՒ ՅԱՏՈՒԿ ԷՋ՝
ԻՆԹԵՐՆԵՐԻ ՎՐԱՅ

Համահայկական առաջին խաղերուն, որոնք տեղի պիտի ունենան Հայաստանի մէջ 28 Օգոստոսէն սկսեալ, կարելի պիտի ըլլայ հետեւել ինթըրնէթի վրայ, ուր յատուկ էջ մը բացուած է անոնց համար: Անիկա պիտի պարունակէ բաւմարտի տեղեկութիւններ հալերէնով, ռուսերէնով, անգլերէնով, ֆրանսերէնով եւ սպաներէնով:

Համահայկական խաղերու հասցէն է. - www.arminco.com homepages/armgames/ - E-Mail armgames@arminco.com - Tel. 00 3742 526802 - Fax 00 3742 505256

ՔԱԼՁԻՈՆ ԿԸ ՍԿՍԻ
ՇԱԲԱԹ ՕՐ

Ա. Սէ. Միլանի իմբապետ Փաուլօ Մալտինի, որ անցեալ շաբաթ Փարմայի դէմ մրցումին (Խաղալից գերբաժակ) վիրաւորուեցաւ, երեք շաբաթ պիտի չկարենայ դաշտ ներկայանալ, կը յայտնեն անոր ակումբին պատասխանատուները:

31 տարեկան յետապահ Մալտինի, որ ոչ միայն պիտի բացակայի եղանակի բացման առաջին մրցումէն (Լեչէի դէմ), այլեւ պիտի չկարենայ դաշտ ներկայանալ յառաջիկայ Սեպտեմբեր ձին Նապոլիի մէջ տեղի ունենալիք Խաղալի - Դանիա մրցումին (Եւրօ - 2000ի գտում):

Մալտինի իմբապետ Զվոնիմիր Պոպան իր կարգին երկու շաբաթ պիտի բացակայի դաշտերէն, խրուաթիա - Մալթա մրցումին ընթացքին վիրաւորուելէ ետք:

Վերոնշեալ երկու մարզիկներուն բացակայութիւնը նեղ կացութեան մատնեց Ա. Սէ. Միլանի մարզիչ Ալպերթօ Զաքերոնին, որուն կազմը Փարմայէն պարտուելէ առաջ, իր դաշտին վրայ 1 - 0 արդիւնքով այլ պարտութիւն մը կրած էր Եուկոպաիոյն, ֆուլպոլի բարեկամական մրցումը մը ընթացքին:

Խաղալից ֆուլպոլի (1999) - 2000 եղանակի ախոյեանութիւնը կը սկսի յառաջիկայ Շաբաթ օր Պոլոնիա - Թորինօ բացման մրցումով: Մնացեալ մրցումները կը շարունակուին Կիրակի օր: Առաջին հանգրուանի վերջին մրցումը տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ Երկուշաբթի օր Լացիօ Ռոմայի եւ Քալիարիի միջեւ:

Ստորեւ՝ Ա. Հանգրուանի մրցումներուն յայտագիրը

ԵՒԸԱԸԱԸ	ՊՈԼՆԻԱ - ԹՈՐԻՆՈ
ԿԻՐԱԿԻ	Ֆիորենցիա - Պարի Ինթըր Միլան - Վերոնա Եուկոպաիա - Ռենցիա Լեչէ - Ա. Սէ. Միլան Փերոնիա - Փարմա Փիաչենցա - Ա. Էս. Ռոմա Վեկեցիա - Ուտինեթ

٢٤١٢٧٤-٢٦.١١٥-٢٥٨٥٢٦: هـ ك ت ف